

TÜRKİYE SAĞLIK HARCAMALARI VE FİNANSMANI 1997

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü

TÜRKİYE
SAĞLIK HARCAMALARI
VE
FİNANSMANI
1997

Prof. Dr. Mehmet TOKAT

ÇALIŞMA KOORDİNATÖRÜ

Dr. A. Seçkin ATABAŞ

ÇALIŞMA GRUBU

Erdal ÜRESİN

Dr. Toker ERGÜDER

Dr. Derman BOZTOK

Dr. Berna SEZGİN

Türkiye Sağlık Harcamaları ve Finansmanı 1997
T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü - Ocak 2001
ISBN 975 - 590 - 049 - 7

Bu yayın T. C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü işbirliği ile bastırılmıştır. Bütün hakları Sağlık Bakanlığı'na aittir. Kaynak gösterilmeksizin yayınlarda kullanılamaz, alıntı yapılamaz.

ÖNSÖZ	v
SUNUŞ	vii
I. ÇALIŞMANIN AMACI	1
II. ÇALIŞMANIN KAPSAMI	1
III. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	2
1. KAMU SEKTÖRÜ SAĞLIK HARCAMALARI	2
2. ÖZEL SEKTÖR SAĞLIK HARCAMALARI	2
2.1. Özel Hastane Harcamaları	2
2.2. Hekim Harcamaları	3
2.3. Dış Hekimi Harcamaları	3
2.4. Özel Sektör İlaç Harcamaları	3
1. SAĞLIK BAKANLIĞI HARCAMALARI	4
1.1. Sağlık Bakanlığı Harcamaları	4
1.2. Sağlık Bakanlığının Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ödenek ve Programlara Göre Dağılımı	5
1.3. Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ekonomik Ayrımı	6
1.4. Sağlık Bakanlığının Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Bakanlık Temel Birimlerine Göre Dağılımı	8
1.5. Sağlık Bakanlığı Toplam Harcamalarının Sınıflandırılması	8
2. SOSYAL SİGORTALAR KURUMU HARCAMALARI	9
2.1. SSK Sağlık Harcamaları	10
2.2. SSK Sağlık Tesisleri Giderlerinin Dağılımı	11
2.3. SSK Sağlık Harcamalarının Sınıflandırılması	12
2.4. SSK Haricinde Yapılan Sağlık Harcamalarının Dağılımı	12
2.5. SSK Sağlık Harcamalarında İlaç ve Tıbbi Sarf Malzemeleri Harcamaları	12
2.6. SSK Hastalık Sigortası Gelir ve Gider Dengesi	13
2.7. SSK'da Kişi Başına Yapılan Sağlık Harcaması	13
3. BAĞ-KUR SAĞLIK HARCAMALARI	14
3.1. BAĞ-KUR Sağlık Gelir ve Harcamaları	14
3.2. BAĞ-KUR Sağlık Giderlerinin Dağılımı	14
3.3. BAĞ-KUR'da Kişi Başına Düşen Sağlık Prim Gelir ve Harcaması	15
4. EMEKLİ SANDIĞI SAĞLIK HARCAMALARI	16
4.1. Emekli Sandığı Toplam Sağlık Harcamaları	16
5. BAKANLIKLARIN SAĞLIK HARCAMALARI	17
6. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI VE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ SAĞLIK HARCAMALARI	18
7. ÜNİVERSİTELERİN SAĞLIK HARCAMALARI	19
7.1. Üniversitelerin Toplam Sağlık Harcamaları	19
7.2. Üniversitelerin Genel Bütçe Harcamalarının Dağılımı	20
7.3. Üniversitelerin Toplam Sağlık Harcamalarının Dağılımı	21
7.4. Üniversitelerin İlaç ve Yatırım Harcamaları	21
8. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİNİN (KİT) SAĞLIK HARCAMALARI	22
9. BELEDİYELERİN SAĞLIK HARCAMALARI	23
10. FONLARDAN YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI	23
11. KAMU SEKTÖRÜ TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI	24
11.1. Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamaları ve GSMH İçindeki Payı	24
11.2. Kamu Sektörü Sağlık Harcamalarının Dağılımı	26
11.3. Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları İçinde İlaç Harcamaları	27
11.4. Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları Finansman Kaynakları	28
11.5. Kamu Kurumlarının Kişi Başına Sağlık Harcamaları	28

1.	ÖZEL HASTANE HARCAMALARI.....	30
2.	ÖZEL HEKİM MUAYENEHANELERİNDE YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI 32	
2.1.	Toplam Hekim Sayısı ve Dağılımı	32
2.2.	Özel ve Yarım Gün (part-time) Çalışan Hekimlerin Gelirleri	35
2.3.	Toplam Özel Hekim Harcamaları.....	35
3.	ÖZEL DIŞ HEKİMİ MUAYENEHANELERİNDE YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI.....	36
3.1.	Toplam Dış Hekimi Sayısı ve Özel-Kamu Dağılımı	36
3.2.	Dış Hekimi Sağlık Harcamaları	36
4.	ÖZEL İLAÇ HARCAMALARI	38
5.	ÖZEL SEKTÖR TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI.....	39
1.	TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI VE GSMH İÇİNDEKİ ORANI	40
2..	TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI.....	41
3.	TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARININ FİNANSMAN KAYNAKLARI	42
4.	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN SAĞLIK HARCAMASI.....	43

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlamakla yükümlü olduğu belirtilmiş bulunmaktadır.

Sağlık Bakanlığı, bu hususları yerine getirmek, kişilerin ve toplumun sağlığına zarar veren etkenlerle mücadele etmek ve halka sağlık hizmetlerini ulaştırmak amacıyla, ülkeyi kapsayan plan ve programlar yapmak, politikalar oluşturarak uygulamak ve uygulatmak, bu konularda her türlü önlemleri almak ve denetleme işlemlerini yerine getirmekle görevli bulunmaktadır.

Türkiye'de kamu sağlık hizmetleri, Sağlık Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Üniversiteler, Milli Savunma Bakanlığı, bir kısım Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Belediyelere bağlı sağlık kuruluşları tarafından sunulmaktadır.

Bugün için ülkemizde Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, Bağ-Kur, Kamu Kurum ve Kuruluşları ile bir kısım özel sandıklar tarafından üyelerinin ve bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerinin sağlık güvenceleri sağlanmakta, ancak nüfusumuzun genelde kırsal alanda yaşayan bir kesimi ise sosyal sağlık güvencesinden yoksun bulunmaktadır.

Öte yandan, ülkemizde sosyal sağlık güvencesi konusunda, sağlanan yardımlar, yardımların temin şekli ve sistemlerin finans kaynakları yönünden eşit ve rasyonel bir sistemden söz etmek mümkün değildir.

Çeşitli sosyal güvenlik kuruluşlarının üyelerine sağladığı yardımlar ve verdiği hizmetler arasında norm birliği bulunmamakta ve bu kuruluşların finansal yapılan bazılarında sigorta primlerinden oluşurken bir kısmında bütçe kaynaklarından oluşmaktadır. Sosyal güvence kapsamında olmayan kesim ise doğrudan ödeme yapmaktadır.

Bu nedenlerle, gerek sağlık hizmetlerinde kullanılacak kaynakların temini, gerekse kısıtlı mali kaynakların doğru kullanımı ve öncelikli ve önemli işlere tahsisi işlemlerinin bilimsel olarak ve doğru tesbiti gerektiğinden, ülkemizde yapılan sağlık harcamalarının fotoğrafının önemi daha da artmaktadır.

"Türkiye Sağlık Harcamaları ve Finansmanı" konusunda Sağlık Projeleri kapsamında yapılmış olan araştırmalarda, sosyal sağlık güvencesi sağlayan tüm kurum ve kuruluşları kapsamak suretiyle, sağlık sektörü kaynaklarına ve harcamalarına yönelik geniş ve ayrıntılı veriler ortaya çıkmıştır.

Ülkemiz sağlık sektörünün finansmanı konusunda yol gösterici olarak, tüm kurum ve kuruluşlarımıza büyük yarar sağlayacağından emin olduğum bu çalışmalara emeği geçenlere teşekkür eder, çalışmaların devamını dilerim.

Doç. Dr. Osman DURMUŞ
Sağlık Bakanı

Türk sağlık sisteminin başlıca hedefleri; sağlık statüsünü iyileştirmek, hakkaniyeti, ulaşılabilirliği ve verimliliği arttırmak, hizmet kalitesini ve hasta memnuniyetini yükseltmek ve sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi ise sağlık sistemlerinin performans ölçümlerine dayalı politika belirlenmesine bağlıdır. Bugün bir çok ülkede sağlık sektörü önemli ölçüde kaynak kıtlığı ile yüz yüze bulunmaktadır. Bu nedenle, sağlık hizmetleri yöneticileri mevcut kaynakları olabildiğince verimli ve etkili bir biçimde kullanmalıdırlar. Kaynakların optimal kullanılabilmesi, kaynak akışı ile kaynakların sağlık hizmetlerinin kalite ve performansı üzerindeki etkisi hakkında açık ve doğru bilgiyi gerektirir.

"Türkiye Sağlık Harcamaları ve Finansmanı" araştırması, ülkemizde finansman ve hizmet sunumu açısından çok taraflı olan sağlık sektöründe, sağlık sistemlerinin performansının ölçülmesi, kaynak akışının daha iyi anlaşılması, gelir gider dengelerinin bilinmesi, kaynakların tahsisi ve yönetilmesinin aracı olarak tasarlanmıştır.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi kapsamında, Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mehmet TOKAT tarafından, 1992 yılından beri yapılan bu çalışma ile, ülkemizde sağlığın finansmanı ve hizmet sunumunda görev alan kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörü de içine almak üzere, sağlık sektörü kaynaklarına ve harcamalarına yönelik bütünü içeren kapsamlı veriler ortaya çıkarılmaktadır.

Sağlık hizmetlerinin planlama ve yönetiminde rol alan tüm yerli ve yabancı kuruluşlara kaynak olacağına inandığımız bu değerli çalışmayı gerçekleştiren tüm çalışma ekibine teşekkür eder, yararlı olmasını dilerim,

Prof. Dr. Haluk TOKUÇOĞLU
Sağlık Bakanlığı Müsteşarı

I. ÇALIŞMANIN AMACI

Türk sağlık sektörünün giderek yoğunlaşan sorunları, artık sektörün yeniden yapılanmasının kaçınılmazlığını ve de ertelenemezliğini açık seçik ortaya koymaktadır.

Sosyal Sağlık güvencesinin nüfusun tamamını kapsamaması, mevcut sağlık hizmetleri arzının nitelik ve nicelik olarak yetersizliği, gerek yataklı tedavi kurumları hizmetlerinin, gerekse temel ve koruyucu sağlık hizmetlerinin halkı tatmin etmekten uzak oluşu, çözüm bekleyen sorunların genel göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Göreceli olarak ortalama ömrün kısalığı, bebek ölüm oranlarının yüksekliği, hasta şikayetleri de bu olumsuzlukların doğal sonucu olmaktadır.

Bu sorunları aşmak için gerekli olan sektörün yeniden yapılanmasının en büyük güçlüklerinden biri "yeterli kaynağı bulma" yani "FINANSMAN" güçlüğüdür. Özellikle ülkenin içinde bulunduğu mali ve ekonomik sorunlar bu güçlüğü daha da arttırmaktadır.

İşte bu çalışma, sektörün finansman ihtiyacının saptanması yanında, kullanılan kaynakların etkin kullanımına temel teşkil edecek verileri oluşturma açısından da büyük önem taşıyacaktır.

II. ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Bu çalışma, 1997 yılında, Türkiye Sağlık Sistemi içinde yer alan;

1. Kamu Sektörü Sağlık Harcamalarını oluşturan,

Sağlık Bakanlığı

Sosyal Sigortalar Kurumu

Bağ-Kur

Emekli Sandığı

Bakanlıklar

Milli Savunma Bakanlığı

Üniversiteler

Kamu İktisadi Teşebbüsleri

Belediyeler ve

Fon sağlık harcamaları ile

2. Özel sektör sağlık harcamalarını oluşturan,

a. Özel hastaneler tarafından yapılan sağlık harcamalarını

b. Özel hekim muayenehane ve polikliniklerinde yapılan sağlık harcamalarını

c. Özel diş hekimi muayenehanelerinde gerçekleştirilen sağlık harcamalarını

d. Özel ilaç harcamalarını kapsamaktadır.

Bu çalışmada, özel sigorta şirketleri tarafından gerçekleştirilen sağlık harcamalarına, sigorta şirketlerinin harcamalarını yukarıda sayılmış olan kanallardan satın almak yoluyla gerçekleştirmeleri nedeniyle, ayrıca yer vermeye gerek görülmemiştir.

III. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, sağlık harcamalarının saptanmasında kullanılan yöntemler şöyle özetlenebilir:

1. KAMU SEKTÖRÜ SAĞLIK HARCAMALARI

- a. Sağlık Bakanlığı harcamalarının genel bütçe ile ilgili verileri, ilgili yıl bütçe kesin hesap cetvellerinden,
Döner sermaye ile ilgili verileri, Merkez Döner Sermaye Saymanlığı kayıtlarından.
- b. SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı harcamaları, kurumların muhasebe kayıtları ve Yıllık Faaliyet Raporları verilerinden,
- c. Bakanlıklar ve Belediyelerin sağlık harcamaları ile Fon harcamaları, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü kayıtlarından,
- d. Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri sağlık harcamaları, Genelkurmay Sağlık Dairesi verilerinden,
- e. Üniversite sağlık harcamalarından genel bütçe ile ilgili harcamalar bütçe kesin hesap cetvellerinden, döner sermaye ile ilgili harcamalar YÖK kayıtlarından,
- f. Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile ilgili sağlık harcamaları, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu denetleme raporları kayıtlarından elde edilmiştir.

Ancak, KiT'lere ait sağlık harcamalarının hesaplamalarında Vakıflar Bankası, Emlak Bankası, ağır sanayi ve otomotiv sektöründe faaliyet gösteren bir kısım kuruluşlar ile ilgili veriler elde edilememiştir. Bu nedenle bu kuruluşlarla ilgili veriler, benzeri kuruluşların "personel başına yapmış oldukları sağlık harcamaları" kriter alınarak tahmin edilmiştir.

2. ÖZEL SEKTÖR SAĞLIK HARCAMALARI

2.1. Özel Hastane Harcamaları

Bu konudaki verilerin elde edilebilmesi için, Türkiye'de mevcut 208 özel hastaneye Önce tarafımızdan geliştirilmiş olan "formlarla" yazılı başvuruda bulunulmuş, ayrıca;

- a. İstanbul, Ankara ve İzmir'de bulunan ve toplam özel hasta yatağının çok büyük bir bölümünü oluşturan hastanelere doğrudan başvuru ile sağlıklı veri toplanmasına özen gösterilmiş,
- b. Diğer illerdeki veri toplama işi telefon ve faks gibi haberleşme araçlarıyla desteklenmiş,
- c. Veri alınamayan hastanelere ait harcamalar ise, özel hastanelerin toplam harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturan Bayındır Tıp Merkezi, Sevgi, Güven, Başkent, GOP İstanbul, İstanbul V. Koç Amerikan, Akdeniz Sağlık Vakfı, İstanbul Göztepe Anadolu, İstanbul Acıbadem, İstanbul Balıklı Rum, Adana Seyhan, İstanbul A. Ermiş hastaneleri harcamaları dışarıda tutularak benzer durumdaki diğer hastanelerin yatak başına yaptığı yıllık ortalama harcama baz alınarak tahmin yoluna gidilmiştir.

2.2. Hekim Harcamaları

Bu bölümde, özel gelir elde eden hekimlerin brüt gelirlerinin saptanması amaçlanmış ve bunun sağlanabilmesi için, öncelikle Türk Tabipleri Birliğinin de bilgi desteğiyle, 1992/1996 yılları çalışmalarında olduğu gibi Türkiye'nin uzman ve pratisyen hekim dağılımına göre bir hekim haritası çıkartılmıştır. Bu dağılımın elde ettiği geliri yansıtabilecek şekilde, aralarında İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Kocaeli gibi hekimlerin yoğun olarak çalıştıkları illerin de aralarında bulunduğu 19 ile gönderilmiş olan eğitimli anketörler tarafından 4200 adet anket formu elden hekimlere dağıtılmak; diğer illere de 1400 adet anket formu posta ile gönderilmek suretiyle toplam 5600 anket formunun sonuçlarının değerlendirilmesiyle gerek yarım gün (part-time), gerekse tam gün (full-time) Özel şekilde çalışan uzman ve pratisyen hekimlerin ortalama yıllık brüt gelirleri elde edilmiştir. Elde edilen bu gelirlerin genele yansıtılmasıyla da toplam Özel hekim harcamaları tahmin edilmiştir.

2.3. Dış Hekimi Harcamaları

Dış hekimleri tarafından gerçekleştirilen sağlık harcamalarının saptanmasında, hekim harcamalarının saptanmasında kullanılan yöntemle eşdeğer bir yöntem uygulanmıştır. Şöyle ki; Öncelikle, Türk Dış Hekimleri Birliğinin bilgi desteğiyle dış hekimlerinin Türkiye haritası çıkartılmış, sonra da hekimlerde olduğu gibi 19 İilde çalışan dış hekimlerine 1800 adet anket formu elden dağıtılmak, diğer illere de 600 adet anket formu posta ile gönderilmek suretiyle toplam 2400 adet anket formunun değerlendirilmesiyle, gerek tamamen özel çalışan, gerekse hem kamuda hem de özel çalışan dış hekimlerinin yıllık ortalama brüt geliri elde edilmiş ve daha sonra da genele teşmil edilmiştir.

2.4. Özel Sektör İlaç Harcamaları

Özel sektörde gerçekleştirilmiş olan ilaç harcamalarının saptanmasında kullanılan yöntem, Türkiye İlaç İşverenleri Sendikası'ndan elde edilen toplam ilaç değerinden, daha önce hesaplanmış olan kamu sektörü ilaç harcamalarının çıkarılması şeklinde olmuştur.

I. KAMU SEKTÖRÜ SAĞLIK HARCAMALARI

1. SAĞLIK BAKANLIĞI HARCAMALARI

1.1. Sağlık Bakanlığı Harcamaları

Türkiye'nin sağlık politikasını belirlemekle yükümlü olan, temel sağlık hizmetleriyle birlikte yataklı tedavi kurumlarının önemli bir bölümünü bünyesinde bulunduran, dolayısıyla en çok sağlık harcaması yapan Sağlık Bakanlığının 1997 yılı sonunda gerçekleştirmiş olduğu sağlık harcamaları ve harcama kaynakları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1 Sağlık Bakanlığı Harcamaları ve Kaynakları¹

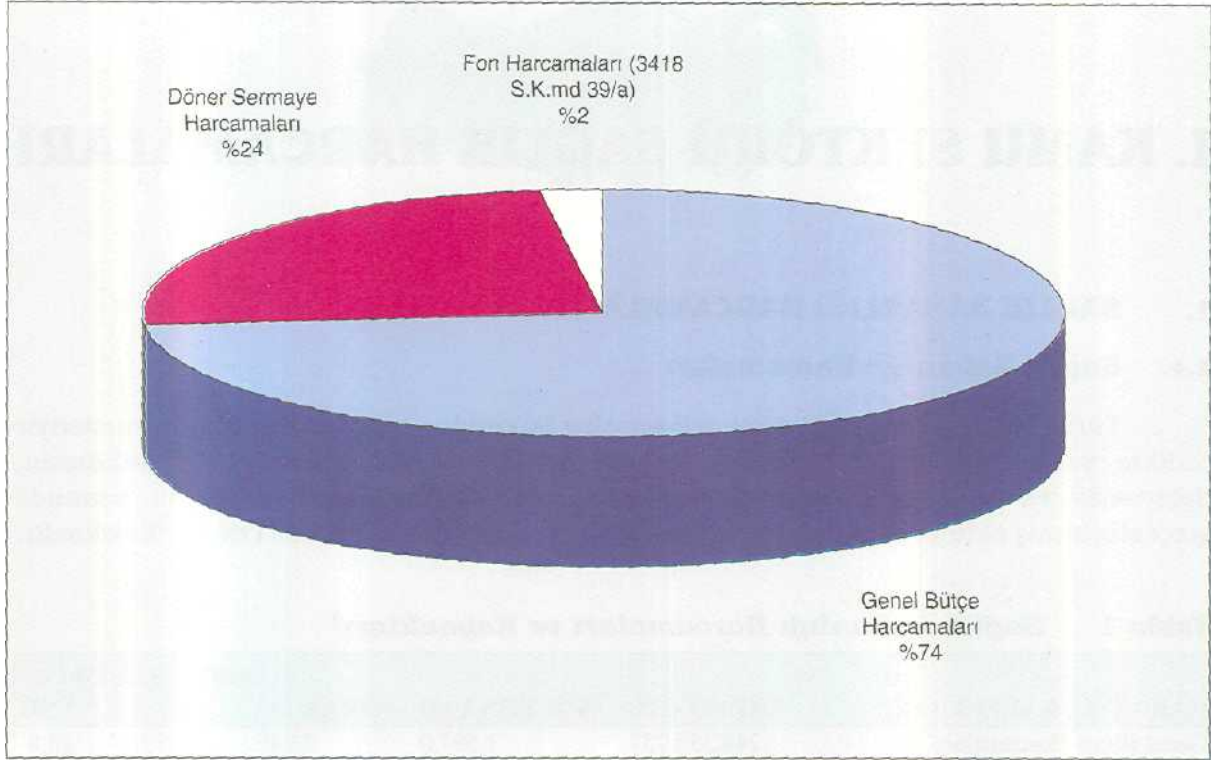
HARCAMA KALEMLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Genel Bütçe Harcamaları	248.336.757	1.597,0	73,4	117,0	15,8
Döner Sermaye Harcamaları	82.204.931	528,6	24,3	107,0	10,4
Fon Harcamaları (3418 S.K.md 39/a)	7.613.316	49,0	2,3	211,2	66,1
TOPLAM	338.155.004	2.174,6	100,0	115,9	15,2

Buna göre, Sağlık Bakanlığınca yapılmış olan kesinleşmiş harcamaların tutarı 338,2 trilyon TL dolayında olmuştur. Bu harcamaların yaklaşık 248,3 trilyon TL'si oransal olarak %73,4'ü genel bütçe; 82,2 trilyon TL'si oransal olarak %24,3'ü döner sermaye ve 7,6 trilyon TL'si oransal olarak %2,3'ü de fon kaynaklarından karşılanmıştır. 1996 yılına göre, toplam harcamalar, cari fiyatlarla %115,9'luk bir artış gösterirken, dolar bazında bu artış sadece %15 oranında gerçekleşmiştir. Bununla birlikte cari fiyatlarla genel bütçe kaynaklı harcamalar %117, fon kaynaklı harcamalar %211, döner sermaye kaynaklı harcamalar ise %107 oranında artmıştır.

Öte yandan, 255.950.073 milyon TL olan Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon kaynaklı harcamalarının 6.344.686 milyar TL olan 1997 yılı Konsolide Devlet Bütçesi harcamaları içindeki oranı ise %4,03 dolayında olmuştur. 1996 yılı harcamalarına göre bu oranın %2,76 olduğu düşünüldüğünde 1,27 puanlık artış olmuştur. Yani bir önceki yıla oranla Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon kaynaklı harcamalarının Konsolide Devlet Bütçesinden aldığı pay %46,01'lik artış göstermiştir.

¹ USD bazında hesaplamalar yapılırken 1997 yılı ortalama Amerikan Doları Kuru olarak 155 000 TL. alınmıştır.

Şekil 1 Sağlık Bakanlığı Harcamaları ve Kaynakları

1.2. Sağlık Bakanlığının Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ödenek ve Programlara Göre Dağılımı

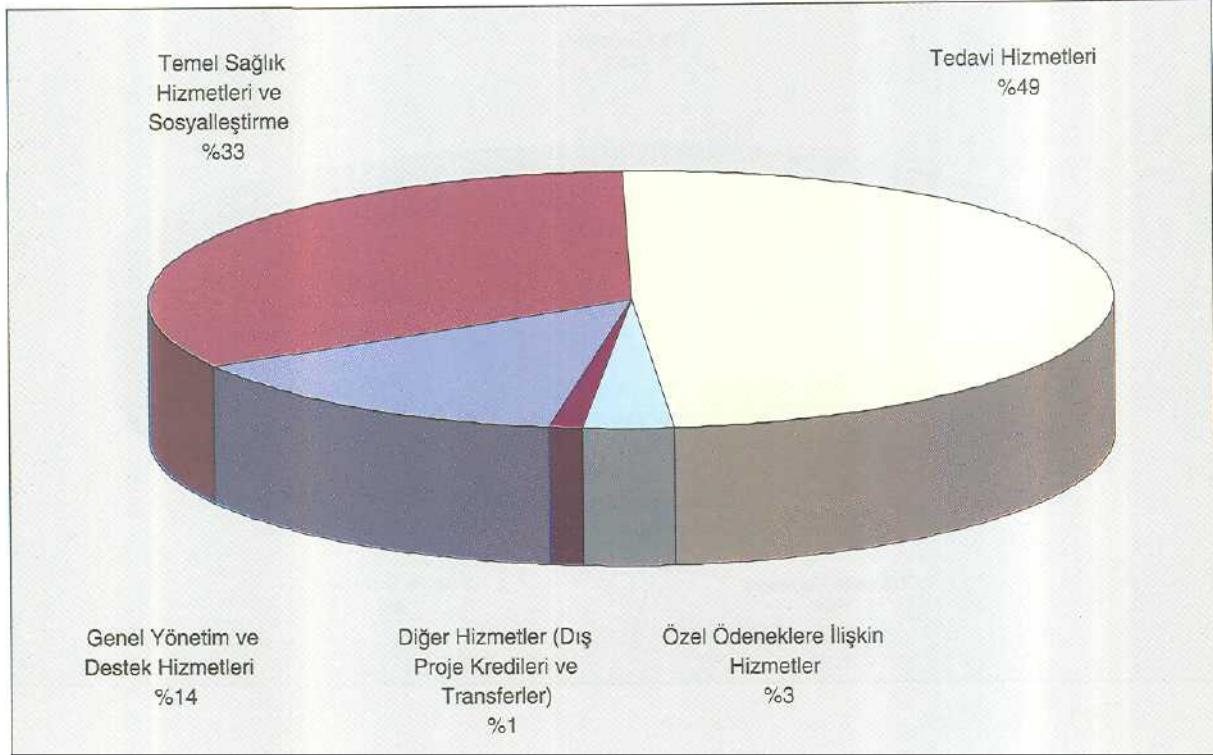
Sağlık Bakanlığının kesinleşmiş genel bütçe ve fon kaynaklı harcamalarının ödenek ve programlara göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 Sağlık Bakanlığının Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ödenek ve Programlara Göre Dağılımı

ÖDENEK VE PROGRAMLAR	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Genel Yönetim ve Destek Hizmetleri	35.307.093	227,0	13,8	114,3	14,4
Temel Sağlık Hizmetleri ve Sosyalleştirme	84.921.703	546,1	33,2	119,2	17,0
Tedavi Hizmetleri	125.331.756	806,0	49,0	118,6	16,6
Özel Ödeneklere İlişkin Hizmetler	7.613.316	49,0	3,0	211,2	66,1
Diğer Hizmetler (Dış Proje Kredileri ve Transferler)	2.776.205	17,9	1,1	46,1	-22,0
TOPLAM	255.950.073	1.645,9	100,0	119,0	16,8

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Sağlık Bakanlığı genel bütçe ve fon kaynaklı harcamalarının %49'u tedavi hizmetlerine, %33,2'si temel sağlık ve sosyalleştirme hizmetlerine, %13,8'i genel yönetim ve destek hizmetlerine, %3'ü Özel ödeneklere ve %1'i de diğer hizmetlere ayrılmıştır.

Şekil 2 Sağlık Bakanlığının Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ödenek ve Programlara Göre Dağılımı

1.3. Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ekonomik Ayrımı

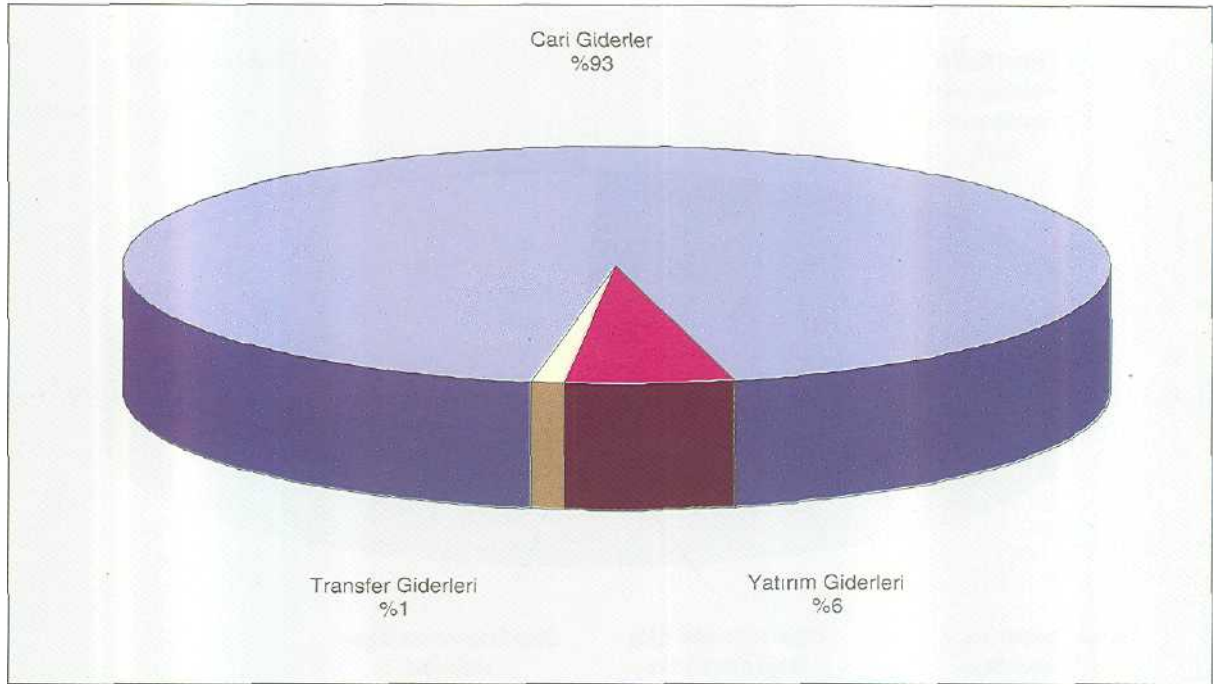
Sağlık Bakanlığı genel bütçe ve fon kaynaklı harcamalarının ekonomik ayrımı Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3 Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ekonomik Ayrımı

EKONOMİK AYRIM KRİTERLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Cari Giderler	238.701.555	1.535,0	93,3	117,2	15,9
<i>Personel Giderleri</i>	201.769.713	1.297,5	78,8	114,2	14,3
<i>İlaç ve Tıbbi Malzeme Giderleri</i>	8.338.355	53,6	3,3	105,3	9,6
<i>Diğer Cari Giderler</i>	28.593.487	183,9	11,2	145,2	30,8
Yatırım Giderleri	14.445.267	92,9	5,6	188,1	53,7
Transfer Giderleri	2.803.251	18,0	1,1	41,9	-24,3
TOPLAM	255.950.073	1.645,9	100,0	119,0	16,8

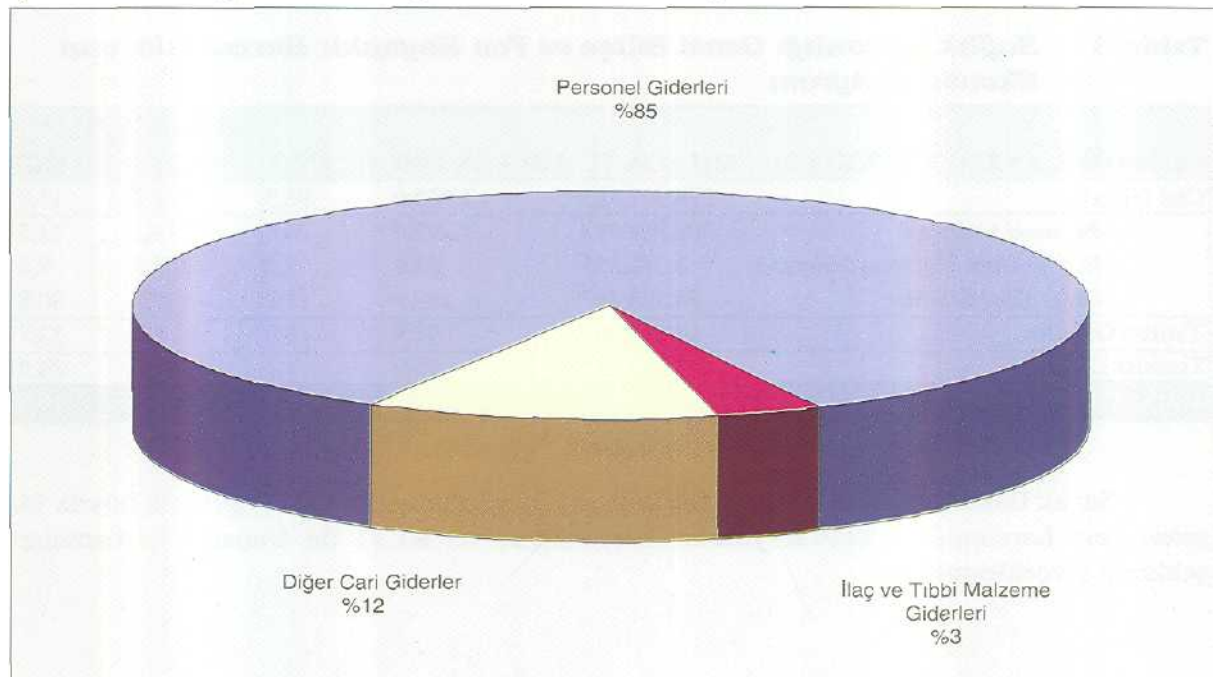
Sağlık Bakanlığı genel bütçe ve fon kaynaklı harcamalarının %93,3 gibi çok büyük bir oranı cari harcamalar; %5,6'sı yatırım harcamaları ve %1,1'i de transfer harcamaları şeklinde gerçekleşmiştir.

Şekil 3 Sağlık Bakanlığı Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Ekonomik Ayrımı

Şekil 3 ve 4'de de izlenebildiği gibi Sağlık Bakanlığı'nın Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının %93'ünü oluşturan cari harcamalarında %85'ini personel giderleri oluşturmaktadır. Özet olarak Sağlık Bakanlığı 1997 yılı bütçesinin, diğer yıllarda olduğu gibi sadece personel giderlerinden oluşmuş bir bütçe olduğu söylenebilir.

Şekil 4 Sağlık Bakanlığı Cari Giderler Dağılımı

1.4. Sağlık Bakanlığı Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Bakanlık Temel Birimlerine Göre Dağılımı

Sağlık Bakanlığı kesinleşmiş genel bütçe ve fon kaynaklı harcamalarının bakanlık temel birimlerine göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre Sağlık Bakanlığı harcamalarının %49'u Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, %28,9'u Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, %3,4'ü Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilirken, diğer birimler tarafından yapılan giderler yine aynı tabloda görüldüğü gibi önemsiz boyutlarda kalmıştır.

Tablo 4 Sağlık Bakanlığı Kesinleşmiş Genel Bütçe ve Fon Kaynaklı Harcamalarının Bakanlık Temel Birimlerine Göre Dağılımı

SAĞLIK BAKANLIĞI TEMEL BİRİMLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %
Genel Yönetim Birimleri	491.921	3,2	0,2
Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü	125.331.756	806,0	49,0
Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	84.921.703	546,1	33,2
<i>Temel Sağlık Hiz. Gen. Müd.</i>	<i>73.974.169</i>	<i>475,7</i>	<i>28,9</i>
<i>Kanser Savaş Dairesi</i>	<i>16.336</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>
<i>Verem Savaş Dairesi</i>	<i>3.907.172</i>	<i>25,1</i>	<i>1,5</i>
<i>Sıtma Savaş Dairesi</i>	<i>732.833</i>	<i>4,7</i>	<i>0,3</i>
<i>Aile Planlaması ve AÇS</i>	<i>4.709.627</i>	<i>30,3</i>	<i>1,8</i>
<i>Diğer Temel Sağlık Hizmetleri</i>	<i>1.581.566</i>	<i>10,2</i>	<i>0,6</i>
İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü	129.903	0,8	0,1
Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü	8.773.432	56,4	3,4
Fon Harcamaları	7.613.316	49,0	3,0
Diğer	28.688.042	184,5	11,2
TOPLAM	255.950.073	1.645,9	100,0

1.5. Sağlık Bakanlığı Toplam Harcamalarının Sınıflandırılması

Sağlık Bakanlığı 1997 yılında yapmış olduğu 338.155.004 trilyon TL dolayındaki toplam harcamaların %61,4'ünü hastane hizmetlerine, %21,9'unu ayaktan tedavi hizmetlerine ayırırken, koruyucu sağlık hizmetlerine yapmış olduğu harcamaların oram sadece %3.2 dolayında gerçekleşmiştir.

Tablo 5 Sağlık Bakanlığı Toplam Harcamalarının Sınıflandırılması

HARCAMA SINIFLARI	MİLYON TL	MİLYONUSD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Koruyucu Sağlık Hizmetleri Harcamaları	10.947.534	70,4	3,2	122,2	18,6
Ayakta Tedavi Hizmetleri Harcamaları	73.974.169	475,7	21,9	118,8	16,7
Hastane Harcamaları	207.536.687	1.334,6	61,4	113,8	14,1
<i>Genel Bütçe</i>	<i>125.331.756</i>	<i>806,0</i>	<i>37,1</i>	<i>118,6</i>	<i>16,6</i>
<i>Döner Sermaye</i>	<i>82.204.931</i>	<i>528,6</i>	<i>24,3</i>	<i>107,0</i>	<i>10,4</i>
Diğer Harcamalar (Yönetim, Eğitim vb.)	45.696.614	293,9	13,5	119,5	17,1
TOPLAM	338.155.004	2.174,6	100,0	115,9	15,2

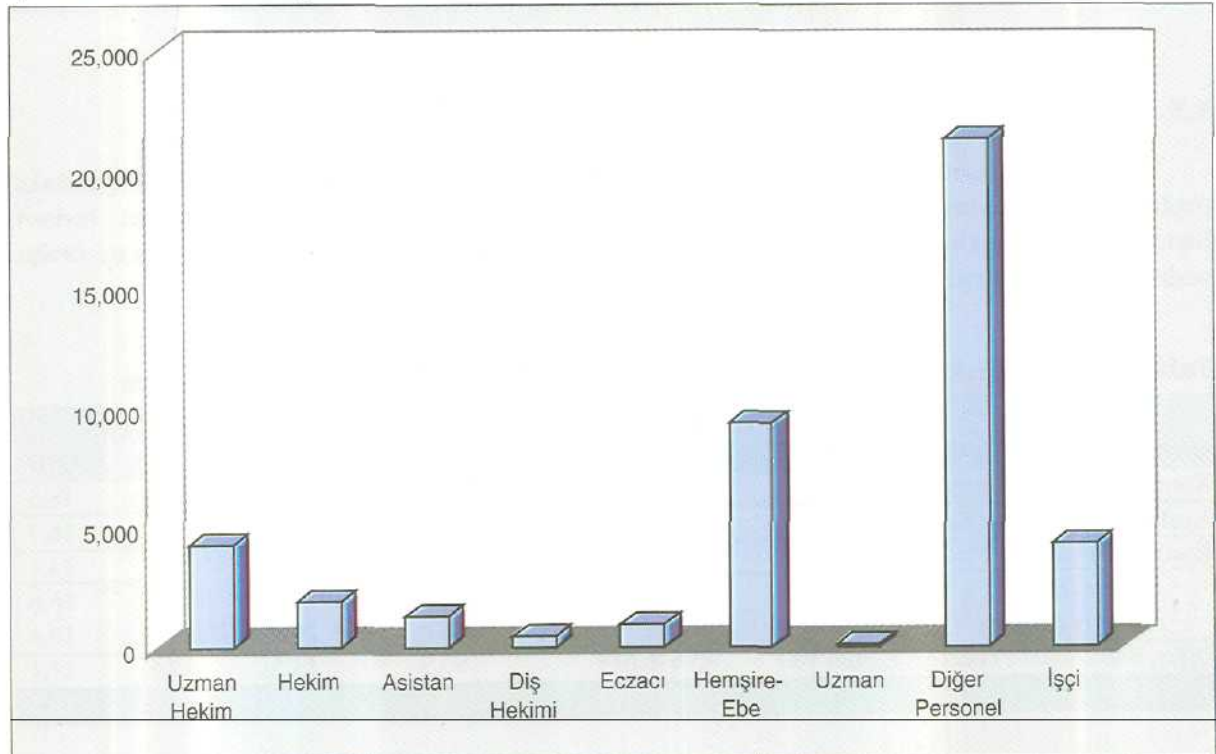
2. SOSYAL SİGORTALAR KURUMU HARCAMALARI

1997 yılında 22.940 yatak kapasiteli 96 genel hastane; 2.421 yatak kapasiteli 9 doğumevi; 2.279 yatak kapasiteli 4 sanatoryum; 82 yatak kapasiteli 2 meslek hastalıkları hastanesi; 452 yatak kapasiteli 2 ruh sağlığı hastanesi; 100 yatak kapasiteli bir fizik tedavi merkezi; 224 yatak kapasiteli bir çocuk hastanesi; 287 yatak kapasiteli bir ihtisas hastanesi ve 96 yatak kapasiteli bir göz hastalıkları merkezi ve göz bankası olmak üzere toplam 28.881 yatak kapasiteli 117 yataklı tesis; 148 dispanser, 232 sağlık istasyonu ve 9 diş tedavi merkezi ve Tablo 6'da görülen sağlık personeli ile hizmet veren SSK'da gerçekleştirilmiş olan sağlık harcamaları ve dağılımları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 6 SSK Sağlık Kuruluşlarında Çalışan Personelin Dağılımı

SSK SAĞLIK PERSONELİ	SAYI	ORAN %
Uzman Hekim	4.351	10
Hekim	1.897	4
Asistan	1.276	3
Diş Hekimi	500	1
Eczacı	972	2
Hemşire-Ebe	9.320	21
Uzman	75	0
Diğer Personel	21.335	48
İşçi	4.305	10
TOPLAM	44.031	100

Şekil 5 SSK Sağlık Kurumlarında Çalışan Personelin Dağılımı

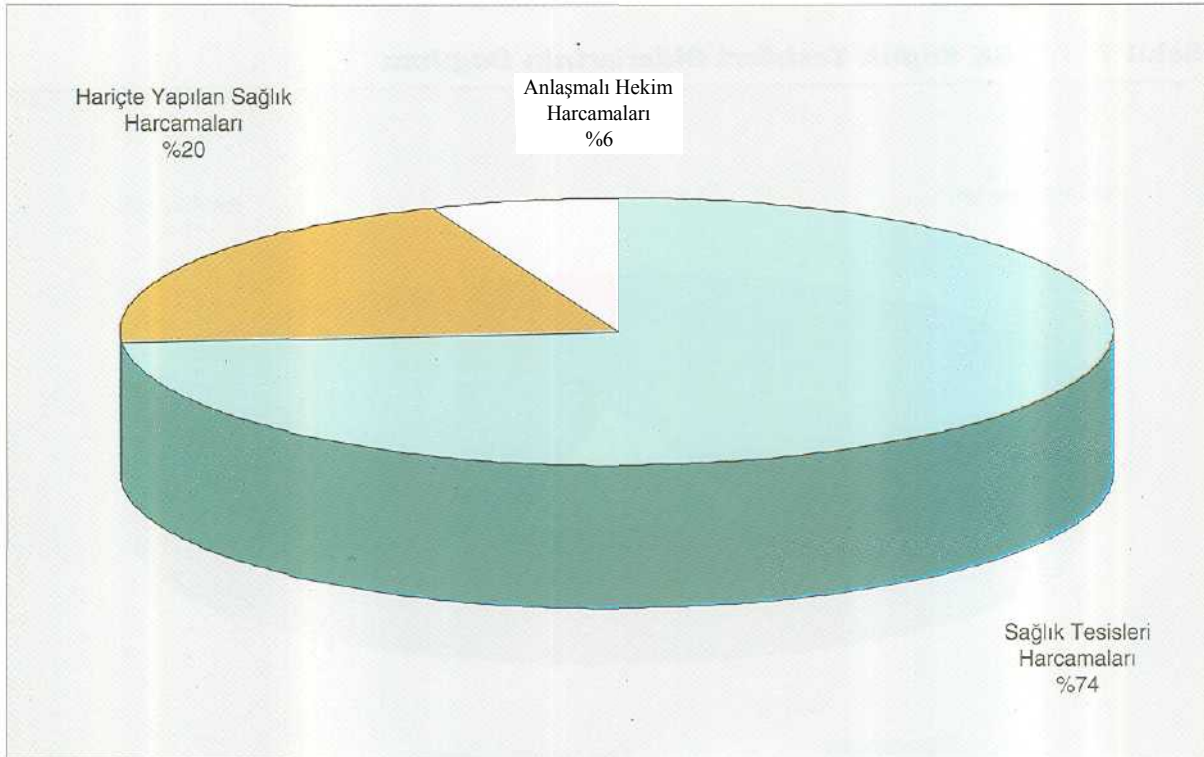
2.1. SSK Sağlık Harcamaları

Tablo 7'de görüldüğü gibi SSK'nın 1997 yılı toplam sağlık harcamaları 199,2 trilyon TL dolayında olup, bunun yaklaşık 146,5 trilyon TL'si (%73,5) kurum sağlık tesislerinde; 40,4 trilyon TL'si (%20,3) kuruma ait olmayan sağlık tesislerinde ve 12,3 trilyon TL'si (%6,2) de anlaşmalı hekimlere yapılan ödemeler şeklinde gerçekleşmiştir. SSK'nın toplam sağlık harcamaları 1996 yılına göre cari fiyatlarla % 126, dolar bazında ise % 21 oranında artmıştır.

Tablo 7 SSK Sağlık Harcamaları²

SSK SAĞLIK HARCAMALARI	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Sağlık Tesisleri Harcamaları	146.513.714	942,2	73,5	121,9	18,4
Hariçte Yapılan Sağlık Harcamaları	40.446.304	260,1	20,3	150,0	33,4
Anlaşmalı Hekim Harcamaları	12.270.344	78,9	6,2	114,1	14,2
TOPLAM	199.230.362	1.281,2	100,0	126,6	20,9

Şekil 6 SSK Sağlık Harcamaları

Ancak bu giderlere her yıl yatırım programları çerçevesinde yapılan sağlık yatırımları ile bina ve donanımların amortisman giderleri dahil değildir.

²SSK sağlık harcamalarına SSK Genel Yönetim Giderleri hissesi dahil edilmemiştir.

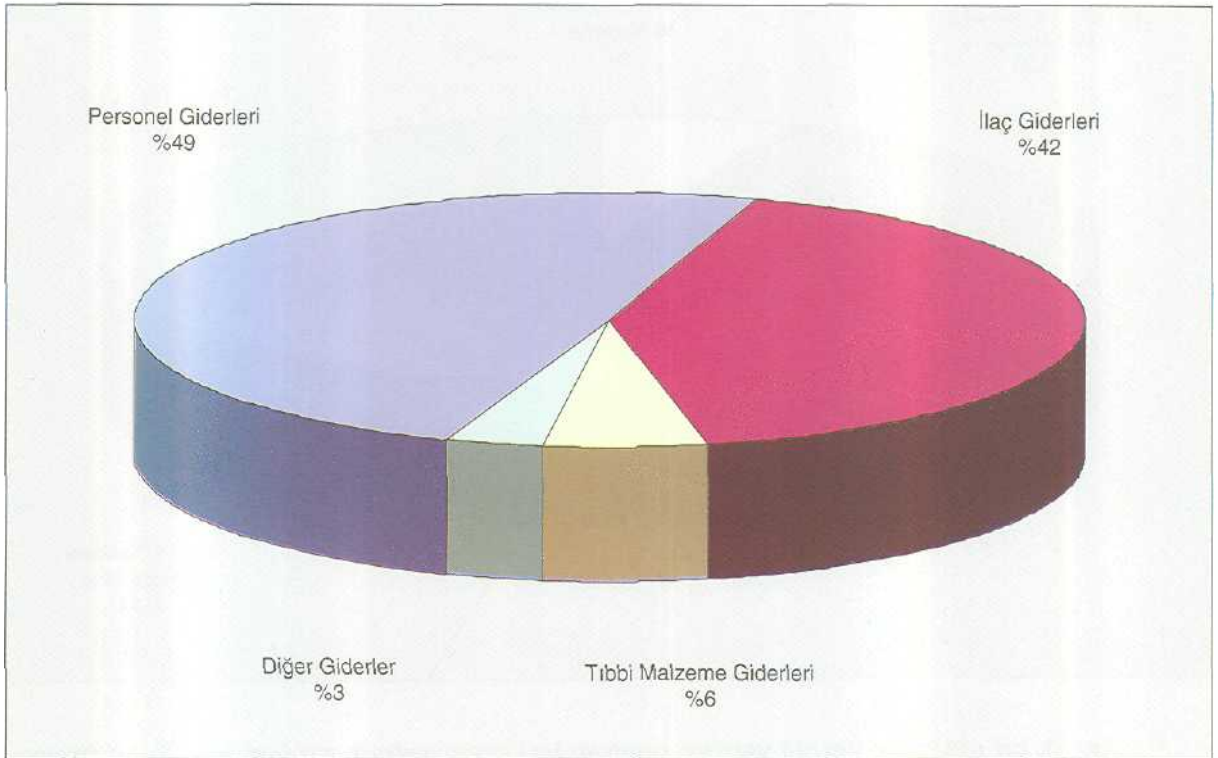
2.2. SSK Sağlık Tesisleri Giderlerinin Dağılımı

Tablo 8'de sunulduğu gibi 146,5 trilyon TL dolayında olan sağlık tesisleri giderinin yaklaşık 72,5 trilyon TL'si yani %49,5'i personel giderleri; 61,1 trilyon TL'si yani %41,7'si ilaç giderleri; 8,1 trilyon TL'si yani %5,5'i tıbbi malzeme giderleri ve 4,9 trilyon TL'si yani %3,3'ü de diğer giderler şeklinde olmuştur. SSK'nın sağlık tesisleri giderleri içinde yer alan personel giderleri, 1996 yılına göre dolar bazında %48'lik artışla dikkat çekmektedir.

Tablo 8 SSK Sağlık Tesisleri Giderlerinin Dağılımı

SAĞLIK TESİSLERİ GİDER KALEMLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Personel Giderleri	72.486.754	466,1	49,5	177,6	48,1
İlaç Giderleri	61.064.721	392,7	41,7	122,5	18,7
Tıbbi Malzeme Giderleri	8.100.595	52,1	5,5	115,2	14,8
Diğer Giderler	4.861.644	31,3	3,3	92,1	2,5
TOPLAM	146.513.714	942,2	100,0	121,9	18,4

Şekil 7 SSK Sağlık Tesisleri Giderlerinin Dağılımı

2.3. SSK Sağlık Harcamalarının Sınıflandırılması

Tablo 9'da görüldüğü gibi, SSK sağlık harcamalarının %73,5'i kendi sağlık tesislerinde, %14,5'i de hariçteki sağlık tesislerinde olmak üzere %88,2'si hastane harcamaları; %11,8'i de diğer harcamalar şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo 9 SSK Harcamalarının Sınıflandırılması

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)
Hastane Harcamaları	175.800.311	1.130,5	88,2
<i>Kurum Sağlık Tesisleri</i>	<i>146.513.714</i>	<i>942,2</i>	<i>73,5</i>
<i>Hariçteki Sağlık Tesisleri</i>	<i>29.286.597</i>	<i>188,3</i>	<i>14,7</i>
Diğer	23.430.051	150,7	11,8
<i>Anlaşmalı Hekim ve Müesseseler</i>	<i>12.270.344</i>	<i>78,9</i>	<i>6,2</i>
<i>Hariçte Yapılan İlaç Harcamaları</i>	<i>11.159.707</i>	<i>71,8</i>	<i>5,6</i>
TOPLAM	199.230.362	1.281,2	100,0

2.4. SSK Haricinde Yapılan Sağlık Harcamalarının Dağılımı

1997 Yılında SSK dışında yapılmış olan toplam 40.446.304 milyon TL'lik harcama'nın 11.159.707 milyon TL'si serbest eczanelere ödenen ilaç giderleri; 29.286.597 milyon TL'si de SSK dışındaki sağlık kuruluşlarına ödenen tedavi giderlerinden oluşmuştur.

2.5. SSK Sağlık Harcamalarında İlaç ve Tıbbi Sarf Malzemeleri Harcamaları

Tablo 10'da SSK sağlık tesisleri tarafından yapılan ilaç ve tıbbi sarf malzemeleri harcamaları görülmektedir.

Tablo 10 SSK Sağlık Harcamalarında İlaç ve Tıbbi Sarf Malzemeleri Harcamaları

HARCAMA KALEMLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
İlaç Harcamaları	72.224.428	464,5	89,9	125,5	20,3
<i>Kurum Sağlık Tesisleri</i>	<i>61.064.721</i>	<i>392,7</i>	<i>76,0</i>	<i>122,5</i>	<i>18,7</i>
<i>Hariçteki Eczanelere Ödemeler</i>	<i>11.159.707</i>	<i>71,8</i>	<i>13,9</i>	<i>142,9</i>	<i>29,6</i>
Tıbbi Malzeme Harcamaları	8.100.595	52,1	10,1	115,2	14,8
TOPLAM	80.325.023	516,5	100,0	124,4	19,7

SSK 1997 yılında 61.064.721 milyon TL'si kendi tesislerinde, 11.159.707 milyon TL'si de hariçteki eczanelerde olmak üzere toplam 72.224.428 milyon TL tutarında ilaç harcaması, ayrıca 8.100.595 milyon TL tutarında tıbbi sarf malzeme harcaması gerçekleştirmiştir.

2.6. SSK Hastalık Sigortası Gelir ve Gider Dengesi

SSK Hastalık Sigortası'nın gelir kaynağının esasını prim gelirleri oluşturmaktadır. Ayrıca sigortalılar aile fertlerine verilen ilaçların bedelleri üzerinden alınan %20, emekli ve yetim aylığı alanlarla bağımlılarına verilecek ilaçların bedelleri üzerinden alınan %10 tüketici payı da SSK gelirleri arasında bulunmaktadır. 506 Sayılı yasaya göre "Hastalık Sigortası prim oranı", sigortalının prime esas kazancın %11'i olup, bunun %6'sı işveren, %5'i de sigortalı payıdır.

SSK Hastalık Sigortası'nın gelir ve gider dengesi ile ilgili veriler Tablo 11'de görülmektedir. Ayrıca 1997 yılı için SSK hastalık sigortası gelirlerini oluşturan ilaç katkı bedelleri toplamı 8.956.120 milyon TL'si , Hastalık Sigortası pirim gelirleri toplamı da 210.207.927 milyon TL'si olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11 SSK Hastalık Sigortası Gelir ve Gider Dengesi

GELİR - GİDER DENGESİ	MİLYON TL	MİLYON USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Toplam Gelir	219.164.047	1.409,4	145,1	30,8
Toplam Sağlık Giderleri	199.230.362	1.281,2	126,6	20,9
FARK	19.933.685	128,2		
Gelirin gideri karşılama oranı	110	110		

Görüldüğü gibi, SSK'nın toplam Hastalık Sigortası geliri 219 164 047 milyon TL dolayında gerçekleşirken; toplam gideri 199 230 362 milyon TL dolayında gerçekleşmiştir. Yani 1997 yılında SSK Hastalık Sigortası gelirleri 19 933 685 milyon TL dolayında fazlalık vermiştir.

2.7. SSK'da Kişi Başına Yapılan Sağlık Harcaması

SSK sağlık tesislerinde yapılan kişi başına sağlık harcamaları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12 SSK'da Kişi Başına Yapılan Sağlık Harcaması

KİŞİ BAŞINA SAĞLIK HARCAMALARI	MİLYON TL	MİLYON USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Aktif Sigortalı Başına Sağlık Harcaması	39.321.174	252,9	106,8	10,3
Sigortalı Başına Sağlık Harcaması	7.094.884	45,6	107,5	10,7

1997 Yılında SSK'da aktif sigortalı sayısı 5.066.745 kişi olup, aktif sigortalı başına düşen sağlık harcaması 39.321.174 TL olmuştur. Buna karşılık SSK sağlık yardımı kapsamında olan 28.080.848 nüfusun kişi başına sağlık harcaması 7.094.884 TL dir. Tablo 7'de gösterildiği gibi SSK'nın toplam sağlık harcamaları 1996 yılına göre dolar bazında %21 oranında artarken kişi başına harcamaların da %10 dolayında arttığı görülmektedir. Bu da SSK'nın üye sayısının sağlık harcamalarına oranla daha hızlı arttığını ortaya koymaktadır.

3. BAĞ-KUR SAĞLIK HARCAMALARI

3.1. BAG-KUR Sağlık Gelir ve Harcamaları

BAĞ-KUR sağlık gelir ve harcamaları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13 BAĞ-KUR Sağlık Gelir ve Harcamaları

SAĞLIK GELİR VE GİDERLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Sağlık Prim Gelirleri	43.269.563	278,3	185,4	65,7
Sağlık Harcamaları	54.499.438	350,5	196,0	99,0
FARK	-11.229.875	-72,2		
Gelirin gideri karşılama oranı	79	79,4		

BAĞ-KUR'un 1997 yılı sağlık prim gelirleri 43.269.563 milyon TL olurken 54.499.438 milyon TL'lik sağlık harcaması gerçekleştirmiştir. Yani BAG-KUR'un sağlık bütçesi 1997 yılında 11.229.875 milyon TL açık vermiştir. Son yıllarda sağlık harcamaları reel fiyatlarla önemli oranlarda artan Bağ-Kur sağlık prim gelirlerini aynı oranlarda arttıramamıştır. Her yıl yükselerek artan açıklar Bağ-Kur'un finansal yapısının giderek daha bozulduğunu ortaya koymaktadır.

3.2. BAĞ-KUR Sağlık Giderlerinin Dağılımı

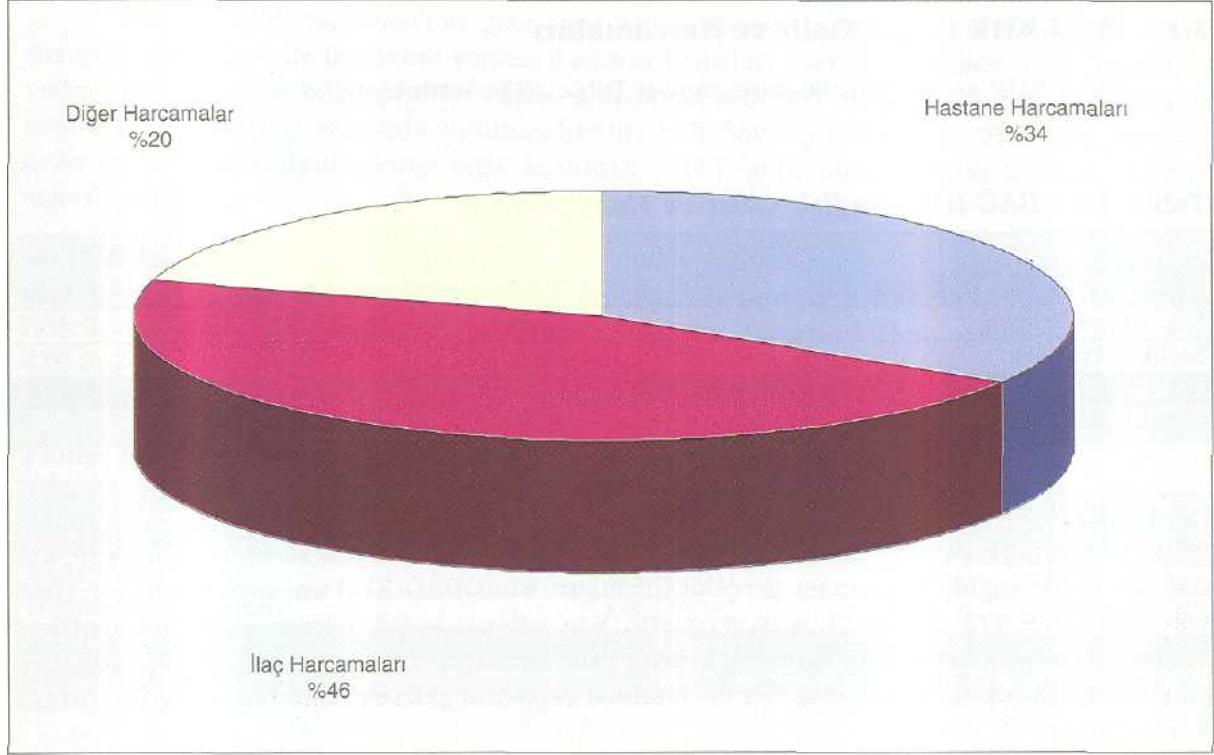
Tablo 14'te verildiği gibi, BAG-KUR tarafından yapılmış olan toplam sağlık giderlerinin %33,9'u hastane harcamaları, %45,8'i de ilaç harcamaları, %20,3'ü de diğer harcamalar şeklinde olmuştur.

Tablo 14 BAĞ-KUR Sağlık Giderlerinin Dağılımı

SAĞLIK GİDERLERİNİN TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Harcamaları	18.491.357	118,9	33,9	223,6	72,6
İlaç Harcamaları	24.970.484	160,6	45,8	171,6	44,9
Diğer Harcamalar	11.037.597	71,0	20,3	215,1	68,1
TOPLAM	54.499.438	350,5	100,0	196,0	57,9

1997 yılında Bağ-Kur sağlık harcamaları dolar bazında %57,9'luk oranla önemli bir artış kaydetmiştir.

Şekil 8 BAĞ-KUR Sağlık Giderlerinin Dağılımı

3.3. BAĞ-KUR'da Kişi Başına Düşen Sağlık Prim Gelir ve Harcaması

Tablo 15'te BAĞ-KUR'da kişi başına düşen sağlık prim gelir ve harcamaları verilmiştir. 1997 Yılında BAĞ-KUR sigortalı başına 3.804.411 TL sağlık prim geliri elde ederken, yaptığı sağlık harcaması 4.791.780 TL olmuştur. Ancak BAĞ-KUR'da prim yatırarak sağlık hizmeti alanların sayısı dikkate alınınca kişi başına düşen sağlık prim gelirinin yılda 8.883.096 TL, sağlık harcamasının da 11.188.552 TL dolayında olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 15 BAĞ-KUR'da Kişi Başına Düşen Sağlık Prim Gelir ve Harcaması³

KİŞİ BAŞINA PRİM GELİR VE GİDERLERİ			96/97 DEĞİŞİM (%)	
	TL	USD	TL	USD
1479 Sayılı Kanuna Göre Kişi Başına Sağlık Prim Geliri	3.804.411	24,5	140,0	28,0
1479 Sayılı Kanuna Göre Kişi Başına Sağlık Harcaması	4.791.780	30,8	148,9	32,8
Sağlık Primi Ödeyen Başına Prim Geliri	8.883.096	57,1	185,4	52,3
Sağlık Primi Ödeyen Başına Sağlık Harcaması	11.188.552	72,0	196,0	57,9

³ 1479 Sayılı kanuna göre BAĞ-KUR kapsamına giren aktif sigortalı sayısı 2 204 599, sağlık sigortasından yararlanma hakkına sahip sigortalı ve bağımlılarının sayısı ise 11 373 526 kişidir.

Sağlık primi yatırarak sağlık karnesi alan ve fiilen sağlık yardımından yararlanma hakkına sahip sigortalı sayısı ise 4 871 000 dolayındadır (Kaynak: BAĞ-KUR Genel Müdürlüğü Verileri).

4. EMEKLİ SANDIĞI SAĞLIK HARCAMALARI

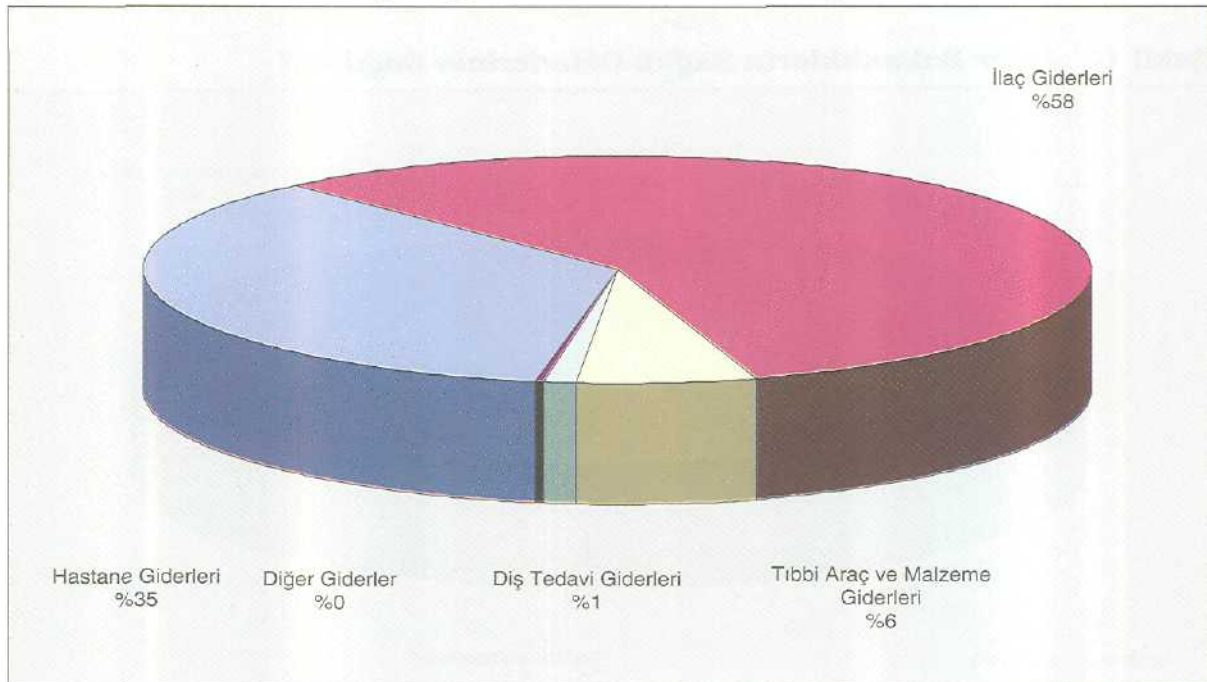
4.1. Emekli Sandığı Toplam Sağlık Harcamaları

1997 Yılında toplam olarak 83.411.000 milyon TL'lik sağlık harcaması gerçekleştirmiş olan Emekli Sandığının harcama türleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16 Emekli Sandığı Sağlık Harcamalarının Dağılımı

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Giderleri	29.354.000	188,8	35,2	146,6	31,6
İlaç Giderleri	47.856.000	307,7	57,4	131,0	23,3
Tıbbi Araç ve Malzeme Giderleri	5.020.000	32,3	6,0	127,6	21,4
Diş Tedavi Giderleri	894.000	5,7	1,1	104,3	9,0
Diğer Giderler	287.000	1,8	0,3	196,1	58,0
TOPLAM	83.411.000	536,4	100,0	135,9	26

Şekil 9 Emekli Sandığı Sağlık Harcamalarının Dağılımı

Emekli Sandığı sağlık harcamaları içinde ilaç giderleri 47,9 trilyon TL dolayındaki tutarla %57,4 gibi yüksek bir yer tutmaktadır. Bunu %35,2 ile hastane giderleri, %6 ile tıbbi araç ve malzeme giderleri, %1,1 ile diş tedavi giderleri takip etmektedir.

Emekli Sandığı kapsamında kişi başına düşen sağlık harcaması ise 36.890.415 TL/YIL'dır4.

Emekli Sandığında kişi başına yapılan sağlık harcaması 237.2 USD ile 1996 yılına göre dolar bazında %57,9'luk bir artış göstermektedir.

Emekli Sandığı kapsamında olan kişi sayısı 1 048 211 1 aylık alanlar olmak üzere toplam 2 261 048 kişidir (Kaynak: Emekli Sandığı Kayıtları).

5. BAKANLIKLARIN SAĞLIK HARCAMALARI

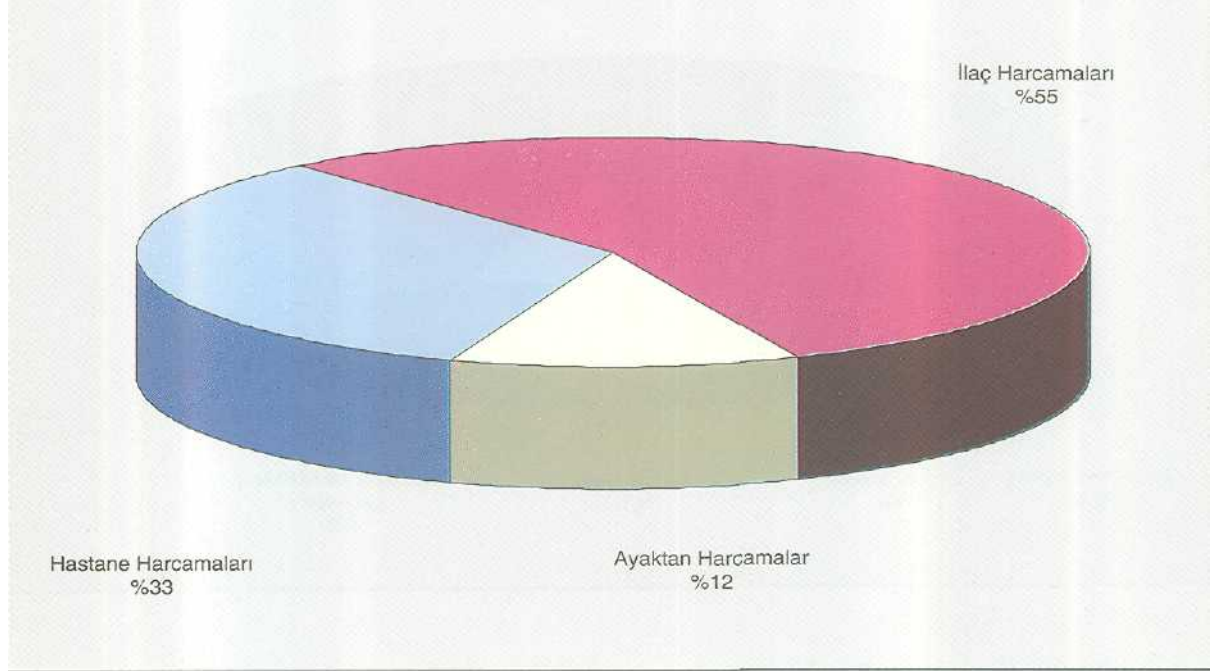
Konsolide devlet bütçesi içinde yer alan tüm genel ve katma bütçeli kuruluşlarda devlet memuru statüsünde çalışanlar için 1997 yılında yapılan, toplam sağlık harcamaları tutarı 101.578.000 milyon TL'dir.

Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü verilerine göre bu giderlerin yaklaşık %55'i ilaç, %33'ü hastane, %12'si de diğer giderlerden oluşmakta olup, bunun parasal değerleri Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17 Diğer Bakanlıkların Sağlık Giderlerinin Dağılımı⁵

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Harcamaları	33.520.740	215,6	33,0	111,9	13,1
İlaç Harcamaları	55.867.900	359,3	55,0	111,9	13,1
Ayaktan Harcamalar	12.189.360	78,4	12,0	111,9	13,1
TOPLAM	101.578.000	653,2	100,0	111,9	13,1

Şekil 10 Diğer Bakanlıkların Sağlık Giderlerinin Dağılımı

1997 Yılında, devlet memurları ve bağımlıları başına yapılan sağlık harcaması, bu kapsamda olanların sayısının 8.062.363 olduğu kabulüyle, 12.599.036 TL/YIL olmuştur.

Kişi başına yapılan sağlık harcaması bir önceki yıla oranla 81 USD ile %-6,1 geriye çekilmiştir.

6. MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI VE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ SAĞLIK HARCAMALARI

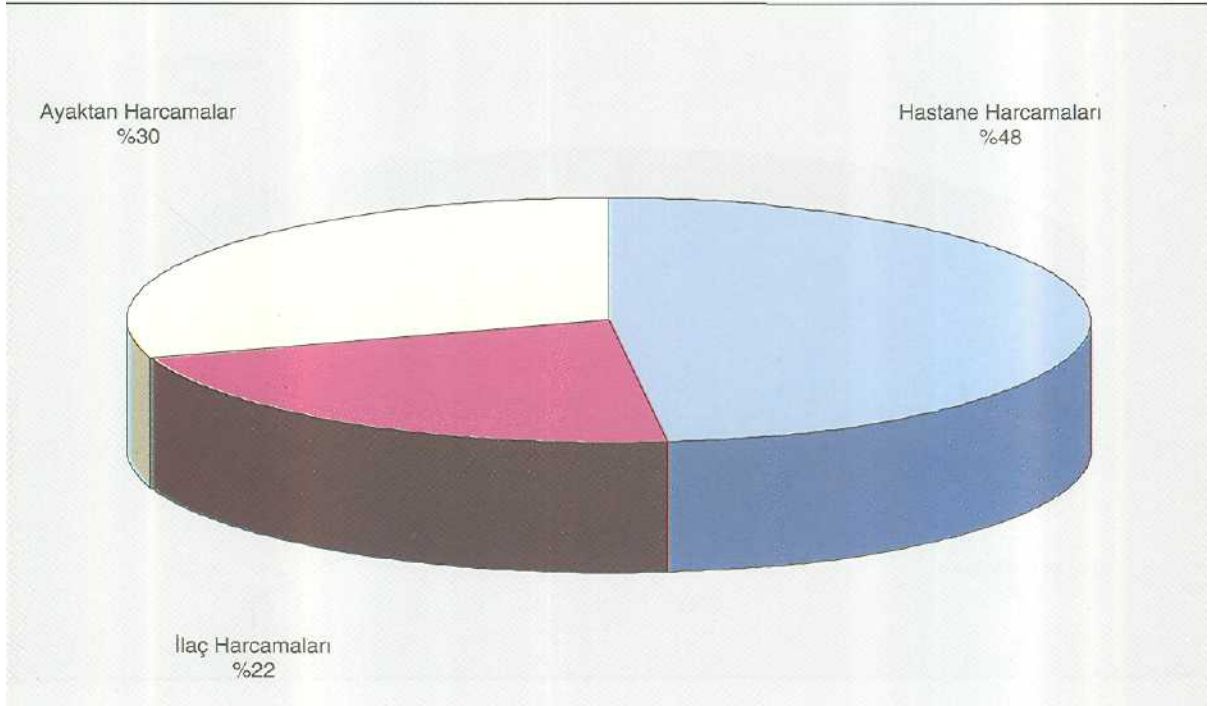
Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilgili sağlık harcamalarının 1997 yılı verilerini elde etmek mümkün olmadığı için, bu kurumların sağlık harcamaları, 1991 ve 1992 yıllarında gerçekleştirmiş oldukları harcamaların oranının (kamu sektörü sağlık harcamaları içindeki oranı %6,1) değişmemiş olduğu varsayımıyla, yani tahmin yöntemiyle hesaplanmıştır.

Buna göre. Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde yapılmış sağlık harcamaları ve dağılımı Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18 Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde Yapılmış Sağlık Harcamaları

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Harcamaları	29.856.000	192,0	48,0	120,6	17,7
İlaç Harcamaları	13.684.000	88,0	22,0	120,6	17,7
Ayaktan Harcamalar	18.660.000	120,0	30,0	120,6	17,7
TOPLAM	62.200.000	400,0	100,0	120,6	17,7

Şekil 11 Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde Yapılmış Sağlık Harcamaları

Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1997 yılında yapmış olduğu toplam sağlık harcaması 62.200.000 milyon TL olup, bunun yaklaşık %48'i hastane, %30'u ayaktan tedavi ve %22'si de ilaç giderleridir.

7. ÜNİVERSİTELERİN SAĞLIK HARCAMALARI

7.1. Üniversitelerin Toplam Sağlık Harcamaları

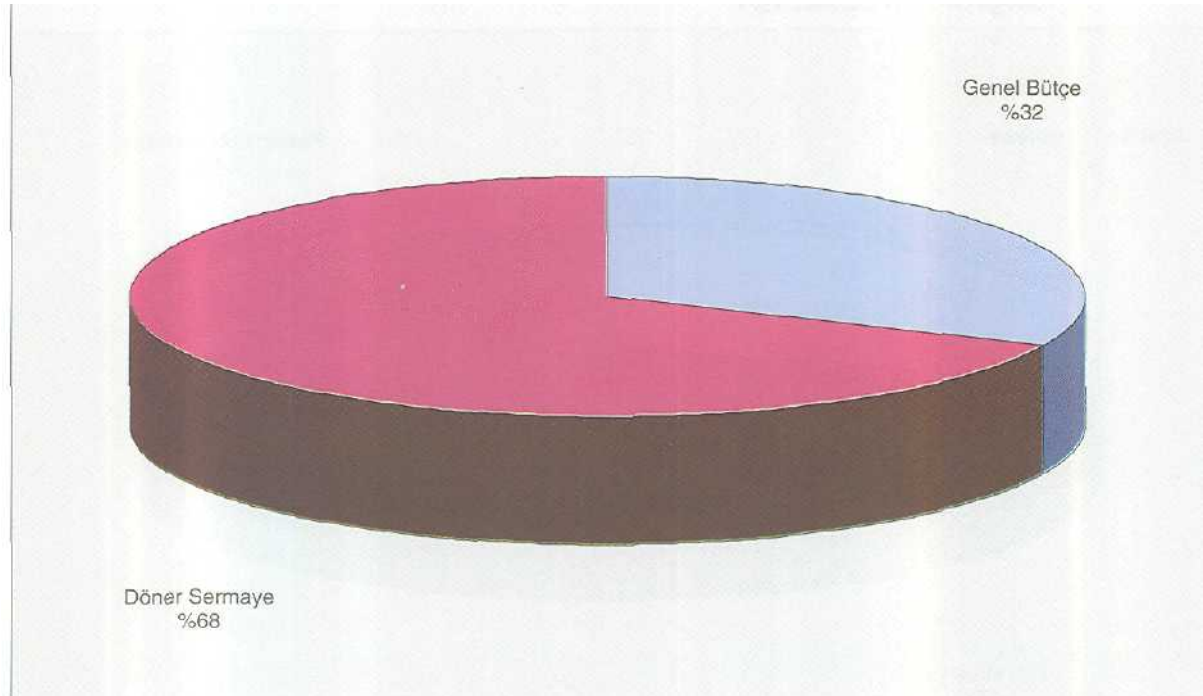
1997 Yılında mevcut 53 devlet üniversitesine⁷ bağlı tüm tıp, diş hekimliği ve eczacılık fakülteleri ile hemşirelik yüksekokulları ve sağlıkla ilişkili diğer tüm yüksek Öğretim kurumlarında ve mediko-sosyal merkezlerinde yapılan sağlık harcamaları Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19 Üniversitelerin Sağlık Harcamaları ve Kaynakları

FİNANSMAN KAYNAĞI	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Genel Bütçe	36.552.565	235,1	31,8	87,5	0,0
Döner Sermaye	78.491.807	504,8	68,2	104,6	9,2
TOPLAM	115.044.372	739,8	100,0	98,8	6

Buna göre üniversitelerin sağlık harcamaları 1996 yılına göre dolar bazında %6 oranında artarken döner sermaye harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı da artmıştır.

Şekil 12 Üniversitelerin Sağlık Harcamaları ve Kaynakları

Üniversiteler tarafından yapılan toplam sağlık harcaması 115.044.372 milyon TL olup, bunun 36.552.565 milyon TL'si (%31,8) genel bütçe kaynaklı, 78.491.807 milyon TL'si de (%68,2) döner sermaye kaynaklıdır.

⁷Başkent Üniversitesi Hastanesi özel statüde olduğundan ilgili harcamaları özel hastaneler bölümünde yer almıştır.

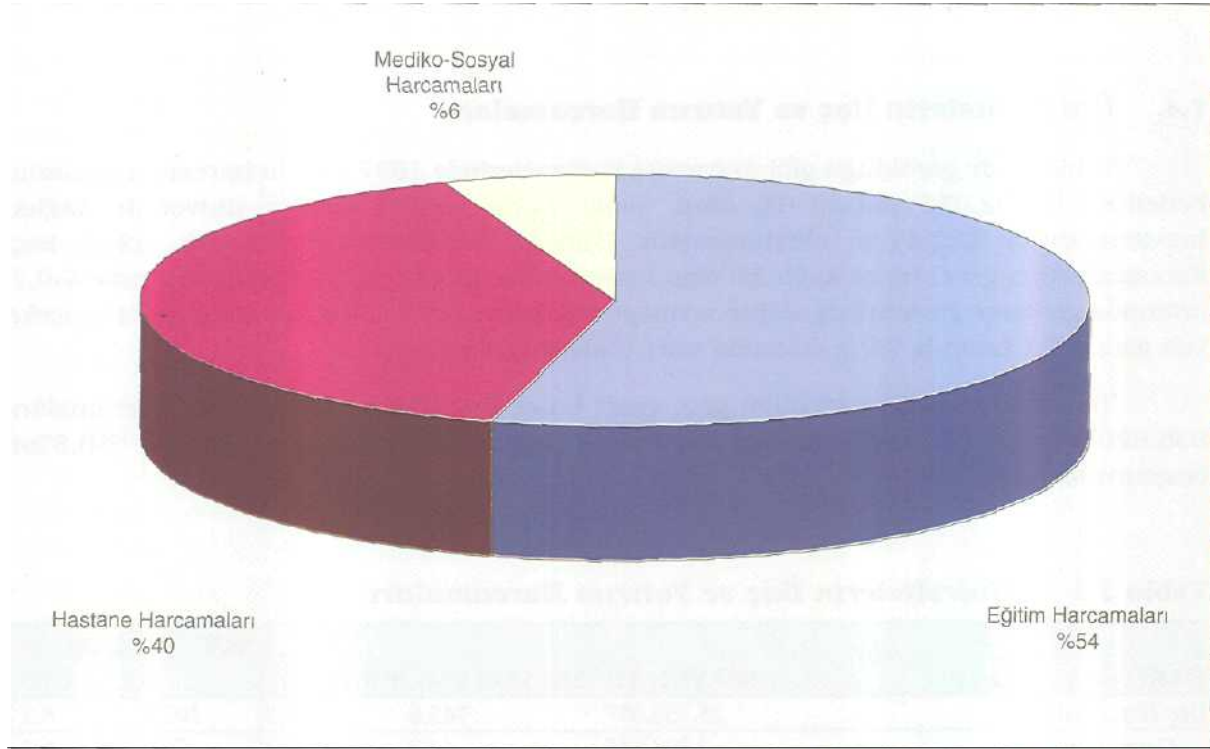
7.2. Üniversitelerin Genel Bütçe Harcamalarının Dağılımı

Genel bütçe kaynaklı harcamalara, başta hekim olmak üzere sağlık personeli yetiştirmek üzere yapılan her türlü eğitim harcamaları, tıp fakülteleri uygulama hastanelerine verilen ödenekler ve mediko-sosyal merkezlerinin harcamaları dahil olup, bunların dökümü Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20 Üniversitelerin Genel Bütçe Kaynaklı Harcamalarının Dağılımı

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Eğitim Harcamaları	19.755.182	127,0	54,0	87,6	0,1
Hastane Harcamaları	14.673.263	94,4	40,1	86,2	-0,6
Mediko-Sosyal Harcamaları	2.124.120	13,7	5,8	96,1	4,6
TOPLAM	36.552.565	235,1	100,0	87,5	0,0

Şekil 13 Üniversitelerin Genel Bütçe Kaynaklı Harcamalarının Dağılımı

Üniversitelerin toplam 36.552.565 milyon TL'lik genel bütçe kaynaklı sağlık harcamasının %54,1'i eğitim, %40,1'i hastane ve %5,8'i de mediko-sosyal harcamaları olarak gerçekleşmiştir.

7.3. Üniversitelerin Toplam Sağlık Harcamalarının Dağılımı

Üniversitelerin toplam sağlık harcamalarının eğitim, hastane ve diğer kalemlere göre dağılımı Tablo 21 'de sunulmuştur⁸.

Tablo 21 Üniversitelerin Toplam Sağlık Harcamalarının Dağılımı

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Eğitim Harcamaları	19.755.182	127,0	17,2	87,6	0,1
Hastane Harcamaları	93.165.070	599,1	81,0	101,5	7,5
<i>Genel Bütçe</i>	<i>14.673.263</i>	<i>94,4</i>	<i>12,8</i>	<i>86,2</i>	<i>-0,6</i>
<i>Döner Sermaye</i>	<i>78.491.807</i>	<i>504,8</i>	<i>68,2</i>	<i>104,6</i>	<i>9,2</i>
Mediko-Sosyal Harcamaları	2.124.120	13,7	1,8	96,1	4,6
TOPLAM	115.044.372	739,8	100,0	98,8	6,1

Üniversitelerin toplam sağlık harcamalarının %81'i hastane, %17,2'si eğitim ve %1,8'i de mediko-sosyal hizmetler için yapılmıştır.

7.4. Üniversitelerin İlaç ve Yatırım Harcamaları

Tablo 22'de görüldüğü gibi üniversite hastanelerinde 1997 yılında harcanan ilaçların bedelleri 25.752.057 milyon TL olup, tablo 21'de verilen toplam üniversite sağlık harcamalarının %22,4'ünü oluşturmuştur. Burada belirtilmesi gereken bir nokta, ilaç harcamalarının genel bütçe kaynaklı olan kısmının bir önceki yıla göre dolar bazında %-0,7 oranında gerileme gösterirken, döner sermaye kaynaklı olan ilaç harcamalarında bir önceki yıla göre dolar bazında %9,2 oranında artış göstermiş olmasıdır.

Yine aynı tabloda görüldüğü gibi, genel bütçe kaynaklı toplam yatırım harcamaları 935.629 milyon TL olup, toplam üniversite sağlık harcamalarının sadece %0,8'ini oluşturmaktadır.

Tablo 22 Üniversitelerin İlaç ve Yatırım Harcamaları

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
İlaç Harcamaları	25.752.057	165,6	96,5	102,9	8,2
<i>Genel Bütçe</i>	<i>2.204.515</i>	<i>14,2</i>	<i>8,3</i>	<i>86,2</i>	<i>-0,7</i>
<i>Döner Sermaye</i>	<i>23.547.542</i>	<i>151,4</i>	<i>88,2</i>	<i>104,6</i>	<i>9,2</i>
Yatırım Harcamaları	935.629	6,0	3,5	-24,3	-59,6
TOPLAM	26.687.686	171,6	100,0	91,6	2,2

⁸ Üniversitelerin sağlık harcamalarının dağılımında tüm uygulama hastanelerinin genel bütçe ve döner sermaye harcamaları hastane gideri, mediko-sosyal giderleri mediko-sosyal harcamaları, bunun dışında kalan genel bütçe harcamaları da eğitim giderleri olarak kabul edilmiştir.

8. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİNİN (KİT) SAĞLIK HARCAMALARI

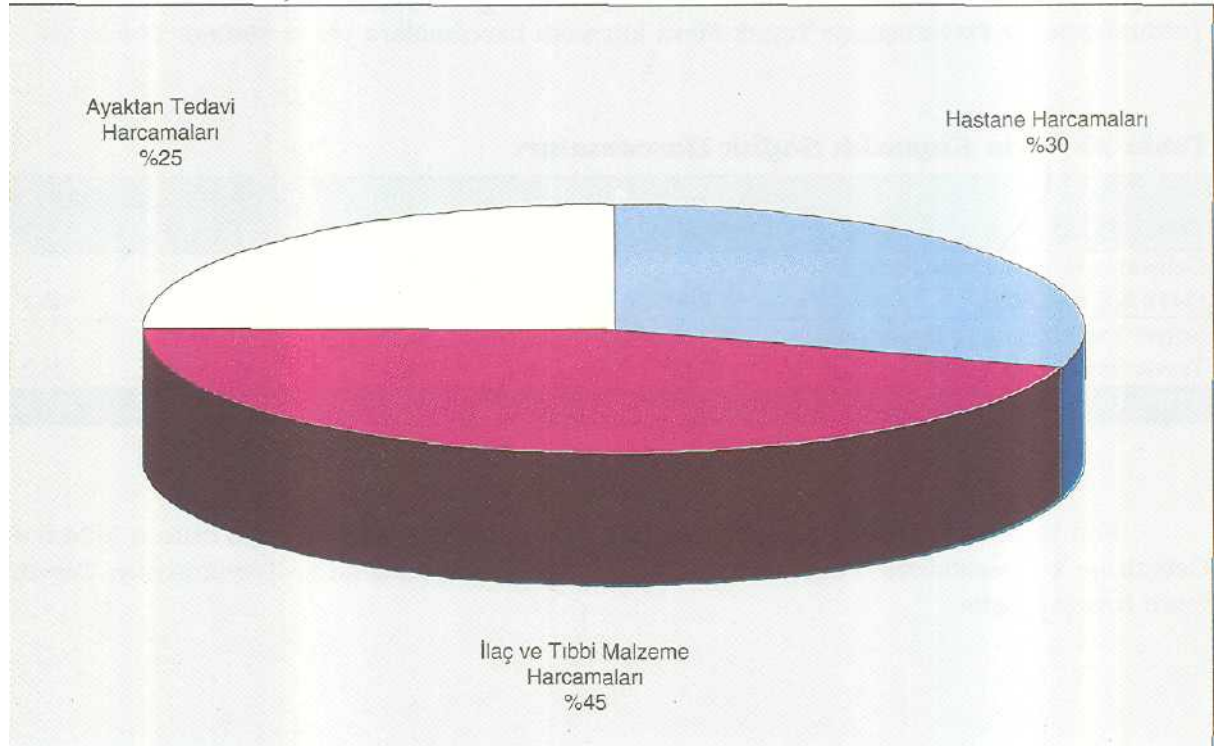
Türkiye'de mevcut KiT'lerin 1997 yılında yapmış oldukları toplam sağlık harcamaları Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Raporları verilerine göre 33.269.937 milyon TL'dir. Ancak bu kurumlara ait sağlık harcamalarının hesaplamalarında Vakıflar Bankası, Emlak Bankası, ağır sanayi ve otomotiv sektöründe faaliyet gösteren bir kısım kuruluşlar ile ilgili veriler elde edilememiştir. Bu nedenle bu kuruluşlarla ilgili veriler benzer kuruluşların "personel başına yapmış oldukları sağlık harcamaları" kriter alınarak talimin edilmiştir'-.

KİT sağlık harcamalarının Tablo 23'de verildiği gibi yaklaşık %30'u hastane, %45'i ilaç ve tıbbi malzeme, %25'i de hastane dışında gerçekleştirilen ayaktan tedavi masraflarından oluşmuştur.

Tablo 23 KİT'lerin Sağlık Harcamalarının Dağılımı

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Harcamaları	9.980.981	64,2	30,0	132,5	24,0
İlaç ve Tıbbi Malzeme Harcamaları	14.971.472	96,3	45,0	132,5	24,0
Ayaktan Tedavi Harcamaları	8.317.484	53,5	25,0	132,5	24,0
TOPLAM	33.269.937	213,9	100,0	132,5	24,0

Şekil 14 KİT'lerin Sağlık Harcamalarının Dağılımı

⁹ KiT'lerde çalışan toplam memur ve sözleşmeli personel sayısı 350 846 olup, bağımlıları ile birlikte toplam sayı 1 472 713 olarak alınmıştır. {Kaynak: Başbakanlık YDK Raporları}

9. BELEDİYELERİN SAĞLIK HARCAMALARI

Belediyelerin kendilerine ait hastane ve diğer sağlık kuruluşları vasıtasıyla gerçekleştirmiş oldukları harcamalar 6.562.000 milyon TL dolayında olmuştur. Bu harcamaların %20'si hastane hizmetleri, %80'i de ilaç, tıbbi malzeme ve çeşitli şekillerde yapılan koruyucu ve hastane dışı ayaktan tedavi hizmetleri için yapılmıştır.

Tablo 24 Belediyelerin Sağlık Harcamaları

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Hastane Giderleri	1.312.400	8,4	20,0	93,5	3,3
Koruyucu ve Ayaktan Tedavi, İlaç, tıbbi malzeme	5.249.600	33,8	80,0	93,5	3,3
TOPLAM	6.562.000	42,2	7,9	93,5	3,3

10. FONLARDAN YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI

Türkiye'de sağlık harcamalarına finansman sağlayan iki önemli fon; Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası ile ilgili 3418 sayılı Kanun ile, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu ile oluşturulan Fonlardır. 3418 Sayılı Kanunla oluşturulan Geliştirme ve Destekleme Fonuna dayanılarak, kanunun 39/a maddesine göre yapılmış olan harcamalar Sağlık Bakanlığı harcamaları içinde gösterilmiş olduğu için bu bölümde, sadece aynı kanunun 39/b maddesine göre yapılan harcamalarla. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklı harcamalara yer verilmiştir (Tablo 25).

Tablo 25 Fon Kaynaklı Sağlık Harcamaları

FON ÇEŞİDİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Geliştirme ve Destekleme Fonu (3418 S.K. md.39/b)	7.613.316	49,0	24,9	211,2	66,1
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (3294 S.K.)	22.973.912	147,7	75,1	136,6	26,2
TOPLAM	30.587.228	196,7	100,0	151,6	34,2

Fon kaynaklı sağlık harcamaları toplam 30.587.228 milyon TL olup, bunun %24,9'u Geliştirme ve Destekleme Fonu ve %75,1'i de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu harcamasıdır.

11. KAMU SEKTÖRÜ TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI

11.1. Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamaları ve GSMH İçindeki Payı

Ayrıntıları önceki bölümlerde verilmiş olan kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış oldukları sağlık harcamalarının toplam tutarı ve toplam harcamalar içindeki oranları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26 Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamalarının Kurumlara Göre Dağılımı

KURUMLAR	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Sağlık Bakanlığı	338.155.004	2.175	33	115,9	15,2
Sosyal Sigortalar Kurumu	199.230.362	1.281	19	126,6	20,9
Üniversiteler	115.044.372	740	11	98,8	6,1
Diğer Bakanlıklar	101.578.000	653	10	111,9	13,1
MSB ve TSK	62.200.000	400	6	120,6	17,7
Emekli Sandığı	83.411.000	536	8	135,9	25,9
BAĞ-KUR	54.499.438	350	5	196,0	57,9
KİT	33.269.937	214	3	132,5	24,0
Belediyeler	6.562.000	42	1	93,5	3,3
FON	30.587.228	197	3	151,6	34,2
TOPLAM	1.024.537.341	6.588,5	100	121,7	18,3
Çift Sayıma Giren Hastane Harcamaları Payı	145.376.126	934,9			
TKSH	879.161.215	5.653,6			
Kamuya Yapılan Cepten Ödeme	15.320.612	98,5			
Kamu Kaynaklı TKSH	863.840.603	5.555,1			
TKSH/GSMH (%)	2,91				

1997 Yılı kamu sektörü sağlık harcamaları 1.024,5 trilyon TL dolayında olup, bunun yaklaşık 338,2 trilyon TL'si (%33) Sağlık Bakanlığı; 199,2 trilyon TL'si (%19) SSK; 115 trilyon TL'si (%11) üniversiteler; 101,6 trilyon TL'si (%10) diğer bakanlıklar; 62,2 trilyon TL'si (%6) Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri; 83,4 trilyon TL'si (%8) Emekli Sandığı; 54,4 trilyon TL'si (%5) BAĞ-KUR; 33,3 trilyon TL'si (%3) KİT'ler; 30,6 trilyon TL'si (%3) FON'lar ve 6,6 trilyon TL'si de (%1) belediyelerce gerçekleştirilmiştir.

Toplam Kamu Sektörü Sağlık Harcamalarının (TKSH), GSMH içindeki oranı ise,

$$TKSH / GSMH = 1.024.537.341 / 29.694.889.000 = \%3,4'dür.$$

Görüldüğü gibi, Türkiye'de 1997 yılında kamu kesiminin gerçekleştirmiş olduğu sağlık harcamalarının GSMH'ye oranı %3,4 dolayında olmuş ve 1996 Yılında %3,1 olan orana göre 0,3 puanlık bir artış göstermiştir.

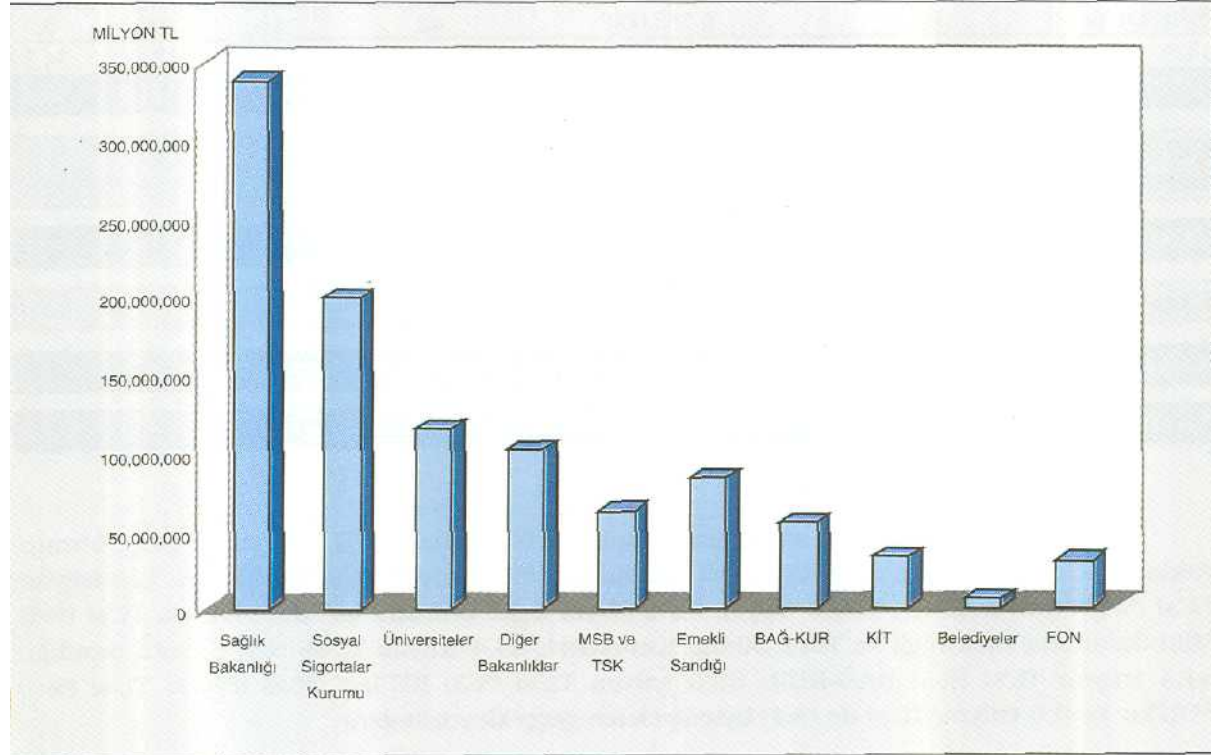
Ancak burada Őu noktayı da dikkatlice vurgulamak gerekmektedir: Devlet hastaneleri ve üniversite hastaneleri döner sermayelerine, SSK, Emekli Sandığı, BAĞ-KUR, KİT, Diğer Bakanlıklar gibi tüm resmi kurumlar ile özel harcamalar Şeklinde kişilerce ödenmiş olan toplam 145.376.126 milyon TL'nin çift sayımının önlenmesi için toplam kamu sektörü sağlık harcamalarından bu miktarın düşölmesi icap eder.

Bu durumda kamu sektörü toplam sağlık harcamalarının 879.161.215 milyon TL, bunun GSMH'ye oranının da %2,9 dolayında olduğu gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

Kamuya yapılan 15.320.612 milyon TL tutarında cepten ödeme dikkate alındığında kamu kaynaklı toplam kamu sektörü sağlık harcamaları 863.840.603 milyon TL olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer dikkat çeken nokta ise, 1996 yılına göre toplam kamu sektörü sağlık harcamalarında dolar bazında % 18'lik artış gözlenirken, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı harcamalarının bu oranın oldukça üzerinde, sırasıyla %58 ve %26 oranlarında gerçekleşmiş olmasıdır.

Şekil 15 Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamalarının Kurumlara Göre Dağılımı

11.2. Kamu Sektörü Sağlık Harcamalarının Dağılımı

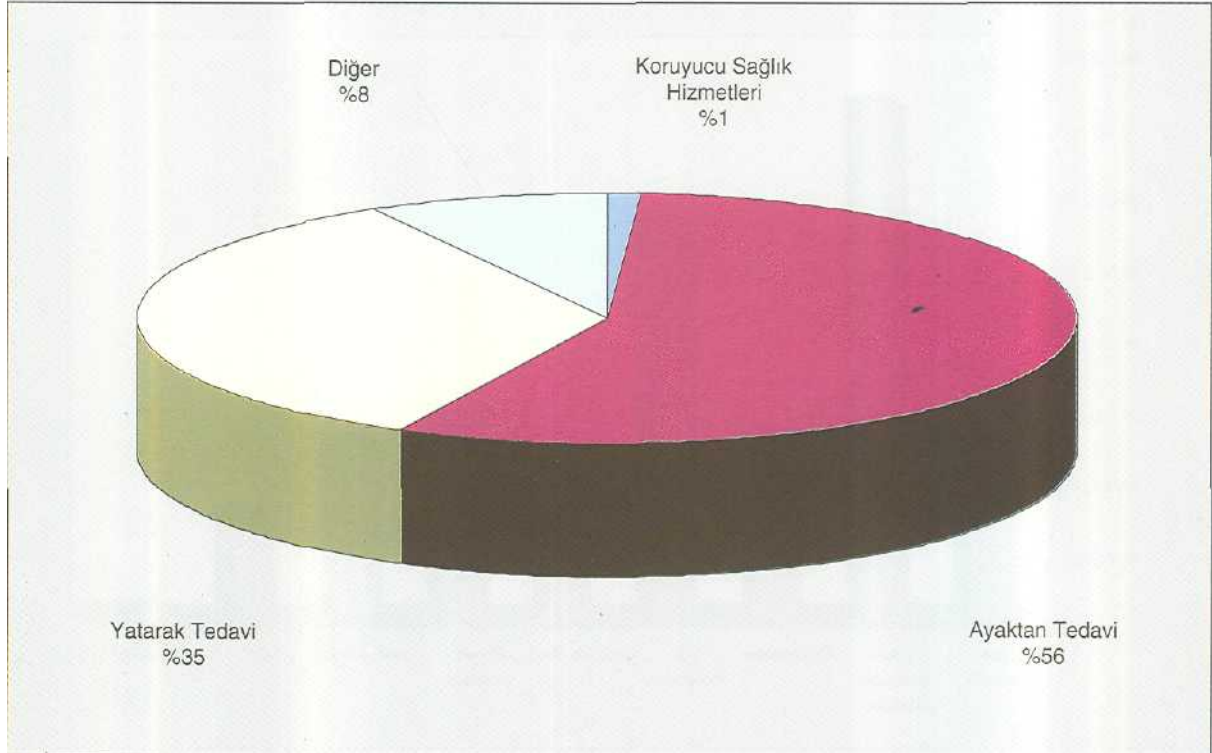
Tablo 27'de verildiği gibi, kamu sektörü toplam sağlık harcamalarının 491,4 trilyon TL'si (%56) ayakta tedavi hizmetleri, 303,8 trilyon TL'si (%35) yatarak tedavi hizmetleri harcamaları ve 72,8 trilyon TL'si de (%8) diğer harcamalar (eğitim, yönetim) şeklinde gerçekleşmiştir.

10,9 trilyon TL ile koruyucu sağlık hizmetlerinin kamu sektörü toplam sağlık harcamaları içindeki %1'lik payı dikkat çekicidir.

Tablo 27 Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamalarının Dağılımı

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)
Koruyucu Sağlık Hizmetleri	10.947.534	70,4	1
Ayaktan Tedavi	491.483.266	3.160,6	56
Yatarak Tedavi	303.847.499	1.954,0	35
Diğer	72.882.916	468,7	8
TOPLAM	879.161.215	5.184,9	100

Şekil 16 Kamu Sektörü Toplam Sağlık Harcamalarının Dağılımı

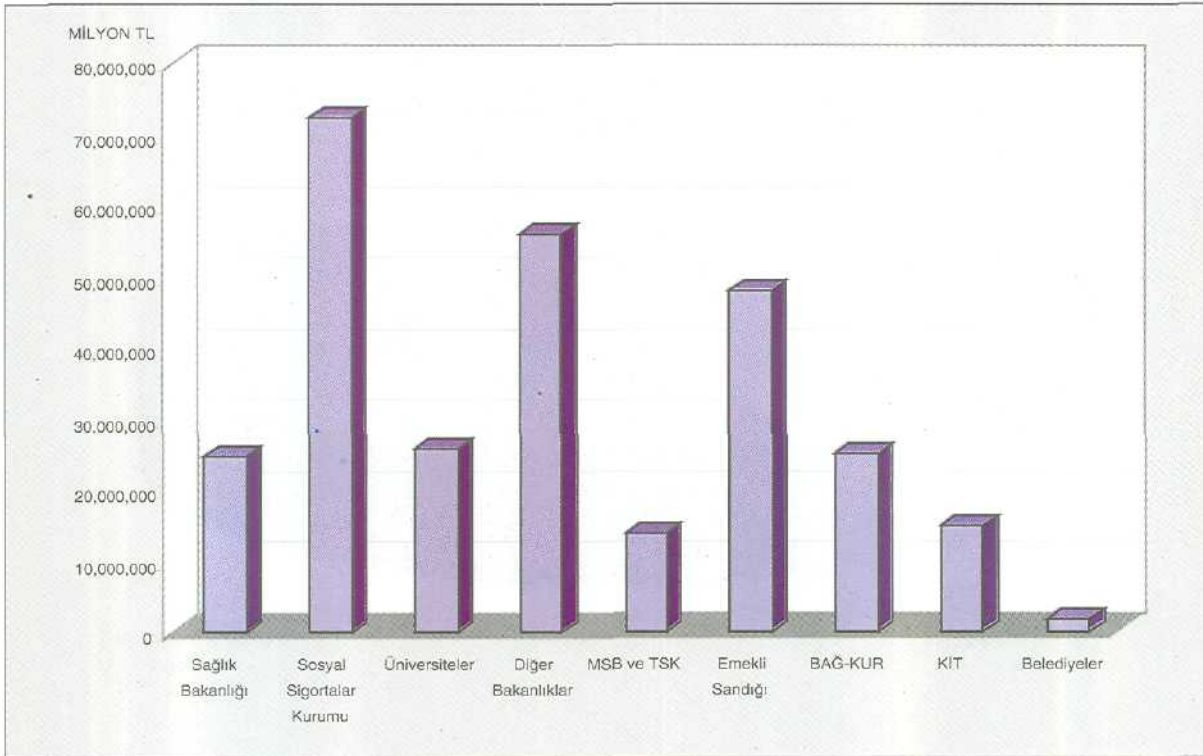
11.3. Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları İçinde İlaç Harcamaları

İlaç ve benzeri tıbbi malzemelerin kamu sektörü sağlık harcamaları içindeki yeri ve kurumlara göre dağılımı Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28 Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları İçinde İlaç Harcamaları

KURUMLAR	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Sağlık Bakanlığı	24.779.341	159,3	9	106,4	10,1
Sosyal Sigortalar Kurumu	72.224.428	464,5	26	163,2	40,4
Üniversiteler	25.752.057	165,6	9	102,9	8,2
Diğer Bakanlıklar	55.867.900	359,3	20	111,9	13,1
MSB ve TSK	13.684.000	88,0	5	120,6	17,7
Emekli Sandığı	47.856.000	307,7	17	131,0	23,3
BAĞ-KUR	24.970.484	160,6	9	171,6	44,9
KİT	14.971.472	96,3	5	132,5	24,0
Belediyeler	1.968.600	12,7	1	93,5	3,3
TOPLAM	282.074.282	1.813,9	100	131,1	23,3

Şekil 17 Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları İçinde İlaç Harcamaları

Toplam ilaç harcamaları 282 trilyon TL dolayında olup, bunun %26'sı SSK, %20'sini diğer bakanlıklar, %17'sini Emekli Sandığı, %9'unu üniversiteler, %5'ini Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri, %9'unu Sağlık Bakanlığı, %9'unu BAĞ-KUR, %5'ini KİT'ler ve %1'ini de belediyeler gerçekleştirmiştir.

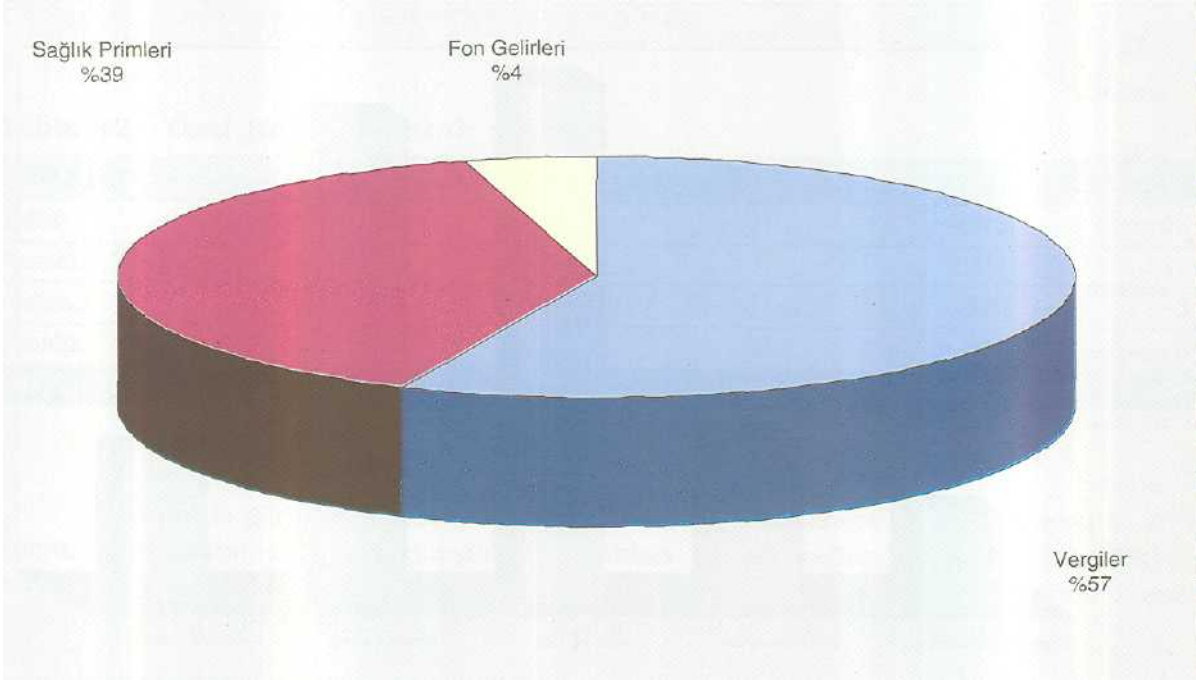
FINANSMAN KAYNAĞI	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)
Vergiler	488.499.259	3.141,4	57
Sağlık Primleri	337.140.800	2.168,1	39
Fon Gelirleri	38.200.544	245,7	4
TOPLAM	863.840.603	5.555,2	100

11.4 Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları Finansman Kaynakları

Tablo 29 Kamu Sektörü Sağlık Harcamalarının Finansman Kaynakları

FINANSMAN KAYNAĞI	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)
Vergiler	488.499.259	3.141,4	57
Sağlık Primleri	337.140.800	2.168,1	39
Fon Gelirleri	38.200.544	245,7	4
TOPLAM	863.840.603	5.555,2	100

Şekil 18. Kamu Sektörü Sağlık Harcamaları Finansman Kaynakları

Tablo 29'da görüldüğü gibi, kamu kaynaklı toplam kamu sektörü sağlık harcamalarının %57'si vergi gelirleri, %39'u sağlık prim gelirleri ve %4'ü fon gelirleri ile finanse edilmiştir. Ancak burada Emekli Sandığı sağlık harcamalarının "sağlık primi" adı altında prim toplamamasına rağmen Emekli Sandığı sağlık harcamalarının prim gelirleriyle finanse edildiğinin kabulünü belirtmek gerekir.

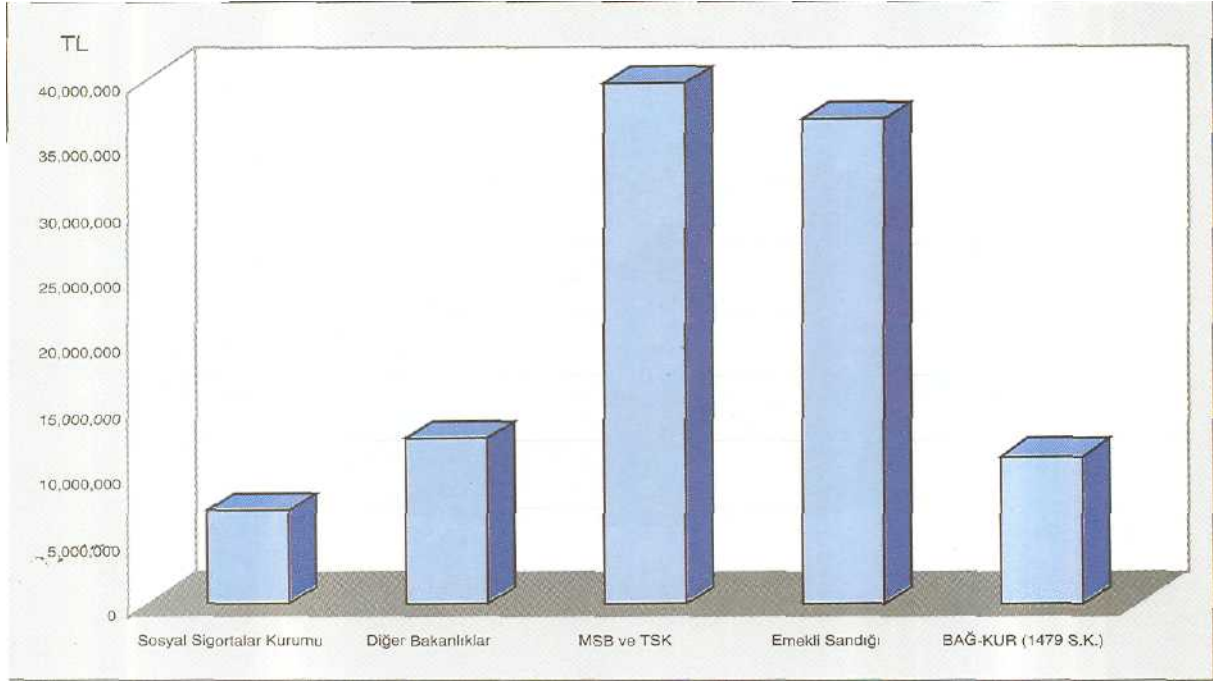
11.5. Kamu Kurumlarının Kişi Başına Sağlık Harcamaları

Türkiye'de kişi başına düşen sağlık harcaması, Tablo 30'da verildiği gibi, kurumlar arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Şöyle ki; Emekli Sandığında kişi başına ortalama olarak yılda 36 890 415 TL'lik sağlık harcaması yapılırken, Silahlı Kuvvetler mensubu için 39 607 668 TL, memurlar için 12 599 036 TL, SSK mensupları için 7 094 884 TL, BAĞ-KUR mensupları için de 1479 sayılı kanuna göre sigortalı olan ve fiilen sağlık yardımlarından yararlanma hakkına sahip olan sigortalılar üzerinden yapılan hesaplarla 11 188 552 TL harcanmıştır.

Tablo 30 Kamu Kurumlarının Kişi Başına Sağlık Harcamaları¹⁰

KURUMLAR	TL	USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Sosyal Sigortalar Kurumu	7.094.884	45,6	107,5	10,7
Diğer Bakanlıklar	12.599.036	81,0	76,0	-6,1
MSB ve TSK	39.607.668	254,7	120,6	17,7
Emekli Sandığı	36.890.415	237,2	135,9	25,9
BAĞ-KUR (1479 S.K.)	11.188.552	72,0	196,0	57,9

Şekil 19 Kamu Kurumlarının Kişi Başına Sağlık Harcamaları

En az harcama yapan kurum olan SSK'nın kişi başına yaptığı sağlık harcamasının "100" olarak kabul edilmesi halinde, diğer kurumların harcamalarının karşılaştırmalı durumu Tablo 31'da görülmektedir.

Tablo 31 Kamu Kurumlarının Kişi Başına Sağlık Harcamalarının Birbirleriyle İndeks Bazında Karşılaştırılması

SSK	BAĞ-KUR	DİĞER BAKANLIKLAR	EMEKLİ SANDIĞI	MSB-TSK
100,0	157,7	177,6	520,0	558,3

¹⁰ Kişi başına sağlık harcamalarının hesaplanmasında çeşitli kurumlara ait sağlık hizmeti alan nüfus:

Bakanlıklarda çalışan memur ve bağımlıları : 8 062 363 (Kaynak: Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü)

MSB ve TSK : 1 570 403 (Kaynak: MSB verileri)

SSK'lılar için kişi başına sağlık harcaması hesaplamasında genel yönetim giderleri ve yatırım harcamaları dahil edilmemiştir.

II. ÖZEL SEKTÖR SAĞLIK HARCAMALARI

1. ÖZEL HASTANE HARCAMALARI

Sağlık Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü verilerine göre Türkiye'de 1997 yılında özel hastanelerin toplam yatak sayısı şöyledir:

Tablo 32 Özel Hastane Yatak Sayısı

MÜLKİYET	HASTANE SAYISI	ORAN (%)	YATAK SAYISI	ORAN (%)
Şahıs	185	89	8.612	78
Dernek + Vakıf	14	7	1.213	11
Yabancı	4	2	320	3
Azınlık	5	2	934	8
TOPLAM	208	100	11.079	100

Tabloda da görüldüğü gibi, 1997 yılında 208 özel hastaneye ait yatak sayısı 11 079 adettir. Bu Hastanelerin gerçekleştirmiş oldukları toplam sağlık harcaması Tablo 33'de görüldüğü gibi 52 691 606 milyon TL olmuştur. Bu harcamaların hastaneler arası önemli sayılabilecek farklılıklar olmakla birlikte- ortalama %29,4'ü ilaç harcamasıdır.

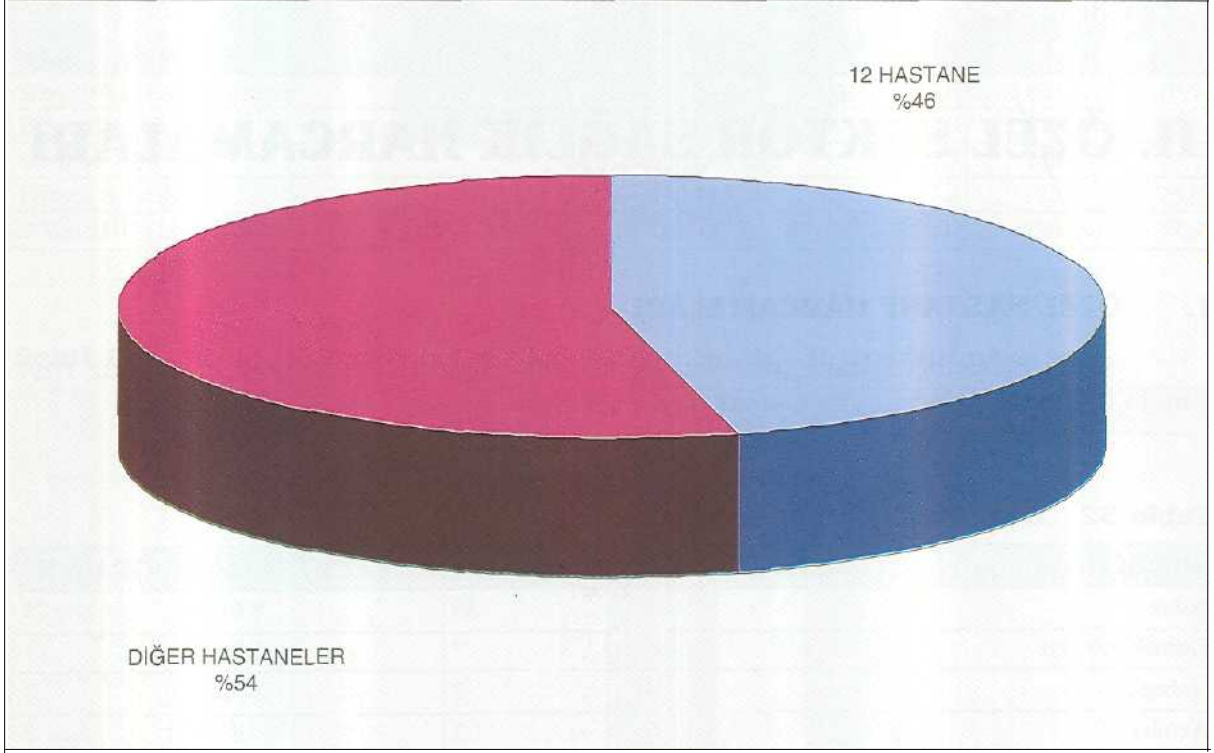
Tablo 33 Özel Hastane Sağlık Harcamaları

	YATAK SAYISI	ORAN (%)	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)
12 HASTANE	1.697	15	24.148.110	155,3	46
DİĞER HASTANELER	9.382	85	28.543.469	183,6	54
TOPLAM	11.079	100	52.691.606	338,8	100

Burada vurgulanması gerekli bir nokta, hastaneler arasında harcama miktarı açısından çok önemli farkların olmasıdır. Şöyle ki, 400 milyar TL'nin üzerinde harcama gerçekleştiren ve 1 697 yatakla toplam özel hastane yataklarının sadece %15'ini oluşturan 12 adet hastane¹¹ 24 148 110 milyon TL ile toplam özel hastane harcamalarının %46'sını gerçekleştirmişlerdir. Geriye kalan ve toplam özel yatakların %85'lik bölümünü oluşturan 196 hastanenin gerçekleştirdiği sağlık harcaması ise %54'dür.

¹¹ Bu hastaneler: Güven, GOP İstanbul, Başkent, Bayındır Tıp Merkezi, Adana Seyhan, Sevgi A.Ermiş, Akdeniz Sağlık Vakfı, İstanbul Göztepe Anadolu, İstanbul Acıbadem, İstanbul Balıklı Rum ve İstanbul V.Koç Amerikan hastaneleridir.

Şekil 20 Özel Hastane Sağlık Harcamaları

Özel hastanelerin yatak başına gerçekleştirmiş oldukları yıllık ortalama brüt harcama ise 4 755 989 349 TL/Yıl olmuştur.

2. ÖZEL HEKİM MUAYENEHANELERİNDE YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI

2.1. Toplam Hekim Sayısı ve Dağılımı

Bu çalışmaya veri teşkil eden toplam hekim sayısı ve dağılımları aşağıdaki tablolarda görülmektedir.

Tablo 34 Toplam Uzman ve Pratisyen Hekim Sayısı

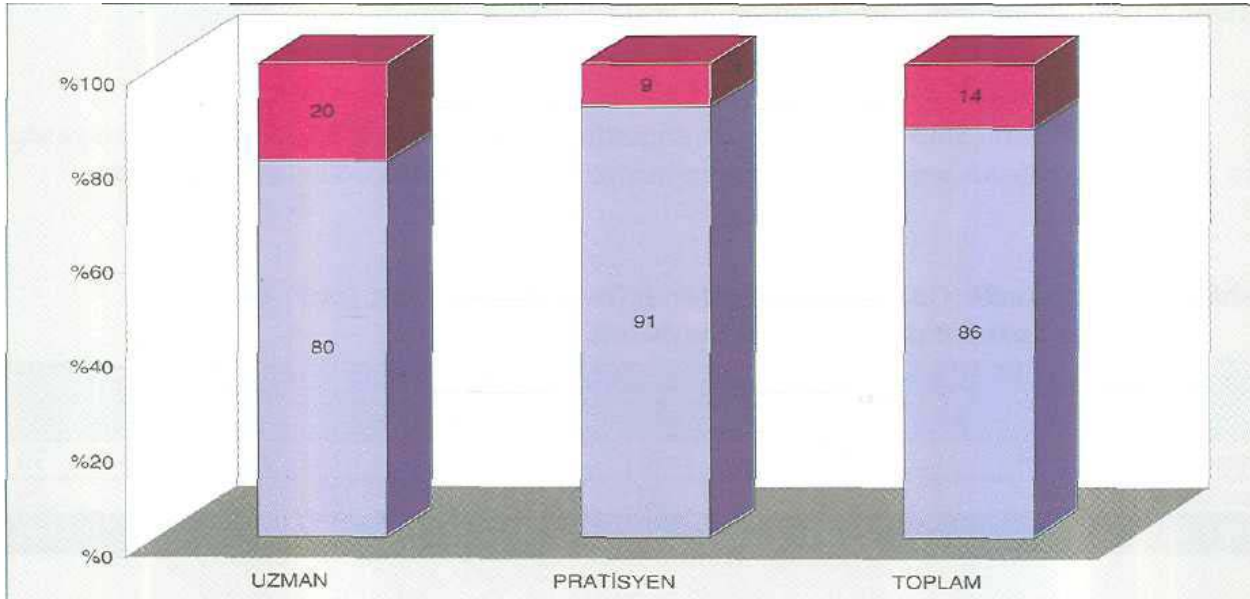
	SAYI	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)
UZMAN	31.200	39,9	3,8
PRATİSYEN	46.998	60,1	7,5
TOPLAM	78.198	100,0	6,0

1997 Yılında Türkiye'de mevcut toplam hekim sayısı 78 198 olup, bunun 31 200'ü (%39,9) uzman, 46 998'i de (%60,1) pratisyen hekimdir.

Tablo 35 Hekimlerin Kamu-Özel Sektör Dağılımı

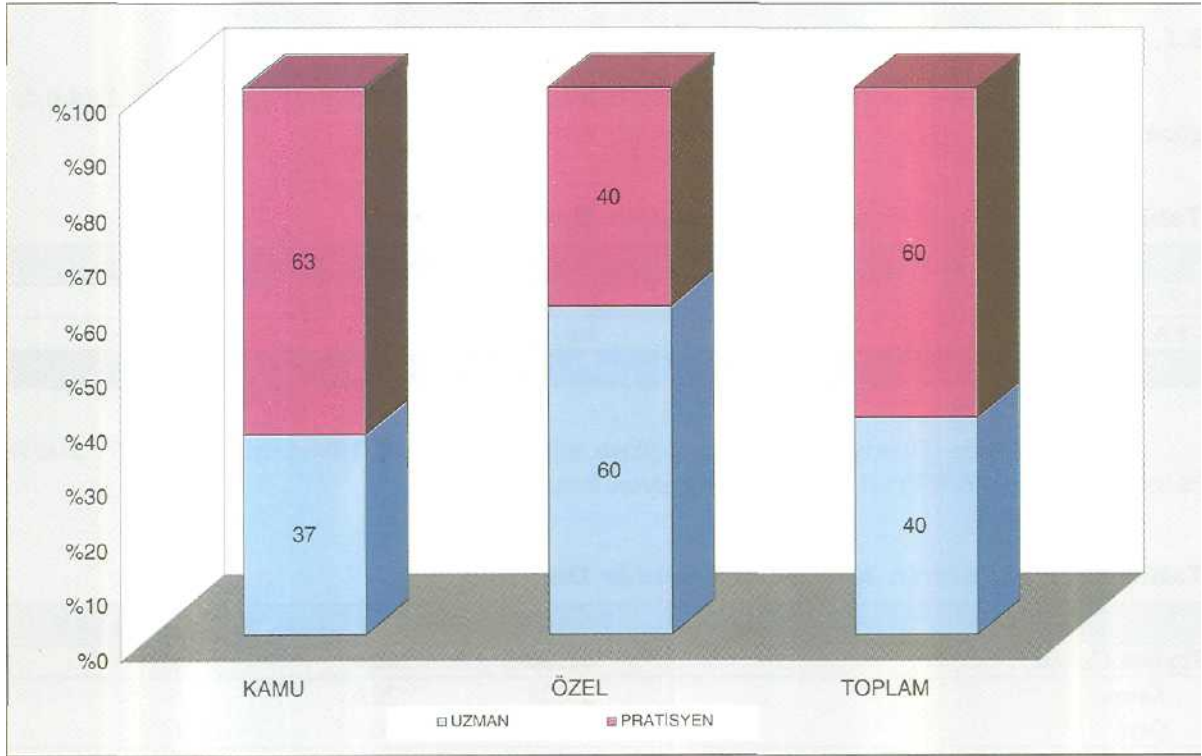
	SAYI	% DAĞILIM	96/97 DEĞİŞİM (%)
<i>Toplam Uzman</i>	<i>31200</i>	<i>100,0</i>	3,8
Kamu	24828	79,6	8,8
Özel	6372	20,4	-12,0
<i>Toplam Pratisyen</i>	<i>46998</i>	<i>100,0</i>	7,5
Kamu	42788	91,0	6,1
Özel	4210	9,0	23,5
TOPLAM	78198	100,0	6,0
Kamu	67616	86,5	7,1
Özel	10582	13,5	-0,6
GENEL TOPLAM	78198		6,0

Şekil 21 Hekimlerin Kamu-Özel Sektör Dağılımı

Şekil 22 Çalışma Şekillerine Göre Hekimlerin (Uzman-Pratisyen) Dağılımı

Tablo 35'de tüm ayrıntılarıyla görüldüğü gibi, Türkiye'de hizmet veren hekimlerin büyük bir bölümü kamu sektöründe çalışmaktadır. Şöyle ki, 1997 yılında kamuda görevli hekimlerin sayısı 67 616 iken, Özel çalışanların sayısı sadece 10 582'dir.

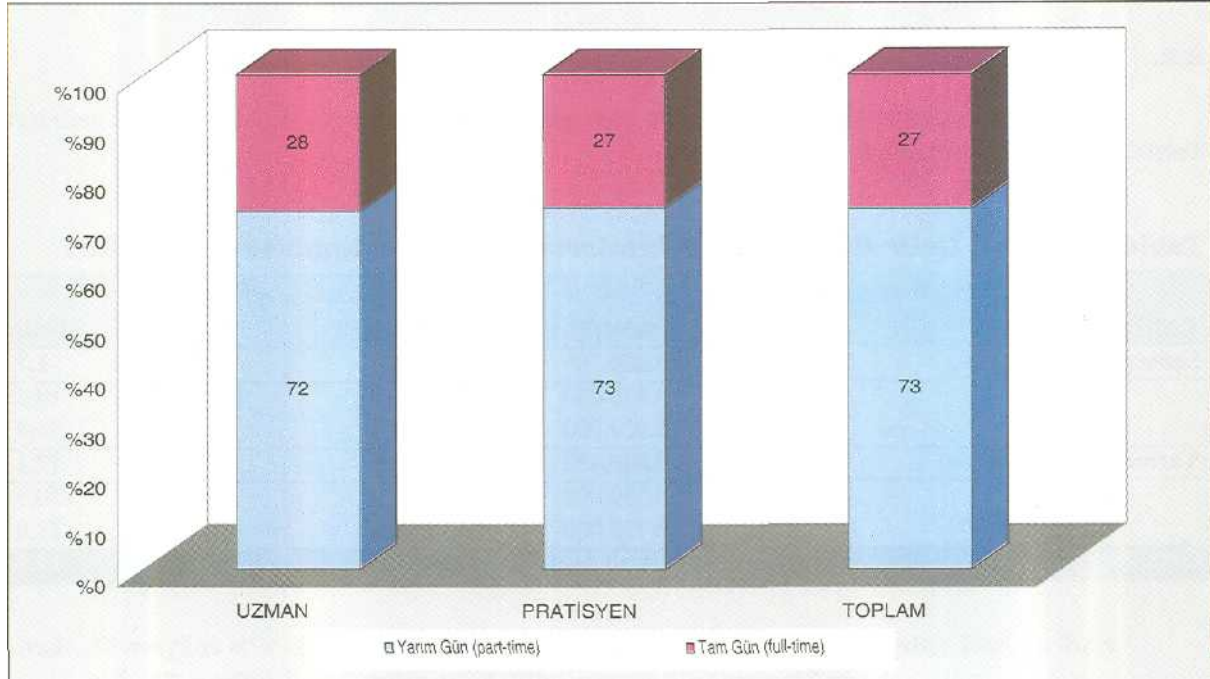
Öte yandan, yine tabloda açık bir şekilde görüldüğü gibi, uzman hekimlerin kamuda çalışma oranı yaklaşık olarak %79.6 ve pratisyen hekimlerin oranı ise %91 düzeyindedir. Ancak burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta, bu tabloda kamuda çalışanlar içinde yer alan ve yarım gün (part-time) çalışanlar gösterilmemektedir.

Araştırmadan çıkan sonuçlara göre kamuda çalışan hekimler içinde yer alan ve yarım gün (part-time) çalışan uzman ve pratisyen hekim sayısı da tablo 36'da görülmektedir.

Tablo 36 Kamuda Çalışan Hekimler İçinde Yarım Gün (part time) Çalışanların Sayısı ve Dağılımı

ÇALIŞMA ŞEKLİ	UZMAN		PRATİSYEN		TOPLAM	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Yarım Gün (part-time)	17.951	72	31.278	73	49.229	73
Tam Gün (full-time)	6.877	28	11.510	27	18.387	27
TOPLAM	24.828	100	42.788	100	67.616	100

Şekil 23 Kamuda Çalışan Hekimlerin Yarım Gün (part-time) Çalışma Dağılımı

1997 Yılında 49 229 hekim, yani kamuda çalışan toplam 67 616 hekimin %73'ü aynı zamanda özel, yani yarım gün (part-time) çalışırken; 18 387 hekim, diğer bir deyişle %27'si tam gün (full-time) çalışmaktadır.

Yine araştırma bulgularına göre, yarım gün (part-time) çalışan hekimlerin uzman-pratisyen hekim arasındaki dağılımı da aynı tabloda görüldüğü gibidir. Şöyle ki; yarım gün (part-time) çalışan 49 229 hekimin 17 951'i (%37) uzman hekim, 31 278'i de (%63) pratisyen hekimdir. Tam gün (full-time) çalışan 18 387 hekimin de 6 877'si (%37,4) uzman hekim, 11 510'u da (%62,6) pratisyen hekimdir. Diğer yandan, uzman hekimlerin %72,3'ü, pratisyen hekimlerin de %73,1'i hem kamuda hem de özel muayenehanelerinde çalışmaktadır.

Bu verilerin ışığında Türkiye'de hizmet veren hekimlerin özel, kamu sektöründeki yarım gün (part-time) ve tam gün (full-time) çalışma dağılımı Tablo 37'de görüldüğü gibi olmaktadır.

Tablo 37 Hekimlerin Özel, Yarım Gün (part-time) ve Tam Gün (full-time) Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

	SAYI	% DAĞILIM	96/97 DEĞİŞİM (%)
<i>Sadece Özel</i>	10582	13,5	-0,6
Pratisyen	4210	5,4	23,5
Uzman	6372	8,1	-12,0
<i>Yarım Gün (part-time)</i>	49229	63,0	15,4
Pratisyen	31278	40,0	9,9
Uzman	17951	23,0	26,3
<i>Tam Gün (full-time)</i>	18387	23,5	-10,1
Pratisyen	11510	14,7	-2,9
Uzman	6877	8,8	-20,0
TOPLAM	78198	100,0	6,0

Türkiye'de mevcut hekimlerin %23,5'i tam gün (full-time), %63'ü yarım gün (part-time) kamu hizmetinde çalışırken, %13,5'i de sadece özel çalışmaktadır.

2.2 Özel ve Yarım Gün (part-time) Çalışan Hekimlerin Gelirleri

Araştırma bulgularına göre özel gelir elde eden hekimlerin yıllık ortalama brüt gelirleri Tablo 38'de görülmektedir.

Tablo 38 Özel Gelir Elde Eden Hekimlerin Yıllık Ortalama Brüt Gelirleri

ÇALIŞMA ŞEKLİ	BİN TL	BİN USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Sadece Özel	4.460.709	28,7	84,2	-1,7
Uzman	5.478.000	35,2	124,1	19,6
Pratisyen	2.921.000	18,8	23,0	-34,4
Yarım Gün (part-time)	3.086.432	19,8	55,4	-17,1
Uzman	3.589.000	23,1	67,1	-10,9
Pratisyen	2.798.000	18,0	46,9	-21,6
Ortalama	3.329.575	21,4	60,6	-14,3

Sadece özel çalışan bir uzman hekimin 1997 yılı brüt geliri 5.478 milyon TL iken, yarım gün (part-time) çalışan bir uzman hekimin yıllık brüt geliri 3 589 milyon TL olmuştur. Buna karşılık, sadece serbest çalışan bir pratisyen hekimin yıllık brüt geliri 2 921 milyon TL iken, yarım gün (part-time) çalışan pratisyen hekimin yıllık brüt geliri 2 798 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2.3. Toplam Özel Hekim Harcamaları

Yukarıda açıklanmış olan veriler ışığında, Türkiye'de yapılan Özel hekim sağlık harcamaları Tablo 39'da görülmektedir.

Tablo 39 Özel Hekim Sağlık Harcamaları

ÇALIŞMA ŞEKLİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Sadece Özel Çalışan	47.203.226	303,5	23,7	83,1	-2,3
Uzman	34.905.816	224,5	17,5	97,3	5,3
Pratisyen	12.297.410	79,1	6,2	51,9	-18,9
Yarım Gün (part-time)	151.941.983	977,1	76,3	79,3	-4,3
Uzman	64.426.139	414,3	32,4	111,0	12,6
Pratisyen	87.515.844	562,8	43,9	61,4	-13,9
GENEL TOPLAM	199.145.209	1.280,6	100,0	80,2	-3,9

1997 Yılında özel hekim sağlık harcaması 199.145.209 milyon TL olup, bunun 151.941.983 milyon TL'si yani %76,3'ü yarım gün (part-time), 47.203.226 milyon TL'si yani %23,7'si de sadece özel çalışan hekimler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan %76,3 olan yarım gün (part-time) çalışan hekim harcamalarının içinde uzman hekimlerin payı, genel toplama göre %32,4 ve pratisyen hekimlerin payı %43,9 iken; %23,7 olan sadece özel çalışan hekim harcamaları içinde uzman hekimlerin payı yine genel toplama göre %17,5 ve pratisyen hekimlerin payı %6,2 olmuştur.

3. ÖZEL DIŞ HEKİMİ MUAYENEHANELERİNDE YAPILAN SAĞLIK HARCAMALARI

3.1. Toplam Diş Hekimi Sayısı ve Özel-Kamu Dağılımı

Bu araştırmaya evren oluşturan toplam diş hekimi sayısı ve çalışma durumu Tablo 40'da görülmektedir.

Tablo 40 Toplam Diş Hekimi Sayısı ve Kamu-Özel Dağılımı

	SAYI	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)
Kamu	3.900	33,0	1,6
Özel	7.914	67,0	1,5
TOPLAM	11.814	100,0	1,5

1997 Yılında toplam diş hekimi sayısı 11.814 olup, bunun 3.900'ü yani %33'ü kamu sağlık sektöründe, 7.914'ü yani %67'si de özel çalışmaktadır.

Kamu sektöründe çalışan diş hekimlerinin, araştırma verilerine göre yarım gün (part-time) ve tam gün (full-time) çalışma durumuna göre dağılımı ise Tablo 41'de görülmektedir.

Tablo 41 Kamuda Çalışan Diş Hekimlerinin Çalışma Şekillerine Göre Dağılımı

	SAYI	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)
Yarım Gün (part-time)	3900	100	1,6
Tam Gün (full-time)	0	0	0,0
TOPLAM	3900	100	1,6

3 900 Diş hekiminin tamamı yani %100'ünün de yarım gün (part-time) çalışmakta olduğu ortaya çıkmıştır.

Tamamen özel çalışan diş hekimleri yaklaşık %67 gibi çok yüksek bir oran gösterirken, kamuda tam gün (full-time) çalışan bulunmamakta, toplam diş hekimlerinin %33'lük bir bölümü ise yarım gün (part-time) çalışmaktadır.

3.2. Diş Hekimi Sağlık Harcamaları

Araştırma sonuçlarına göre diş hekimlerinin çalışma durumlarına göre yıllık ortalama brüt gelirleri Tablo 42'de görülmektedir.

Tablo 42 Diş Hekimi Brüt Gelirleri

ÇALIŞMA ŞEKLİ			96/97 DEĞİŞİM (%)	
	TL	USD	TL	USD
Sadece Özel Çalışan	4.124.000	26,5	104,8	9,3
Yarım Gün (part-time)	2.869.000	18,4	217,7	69,5
Ortalama	3.709.703	23,9	125,2	20,1

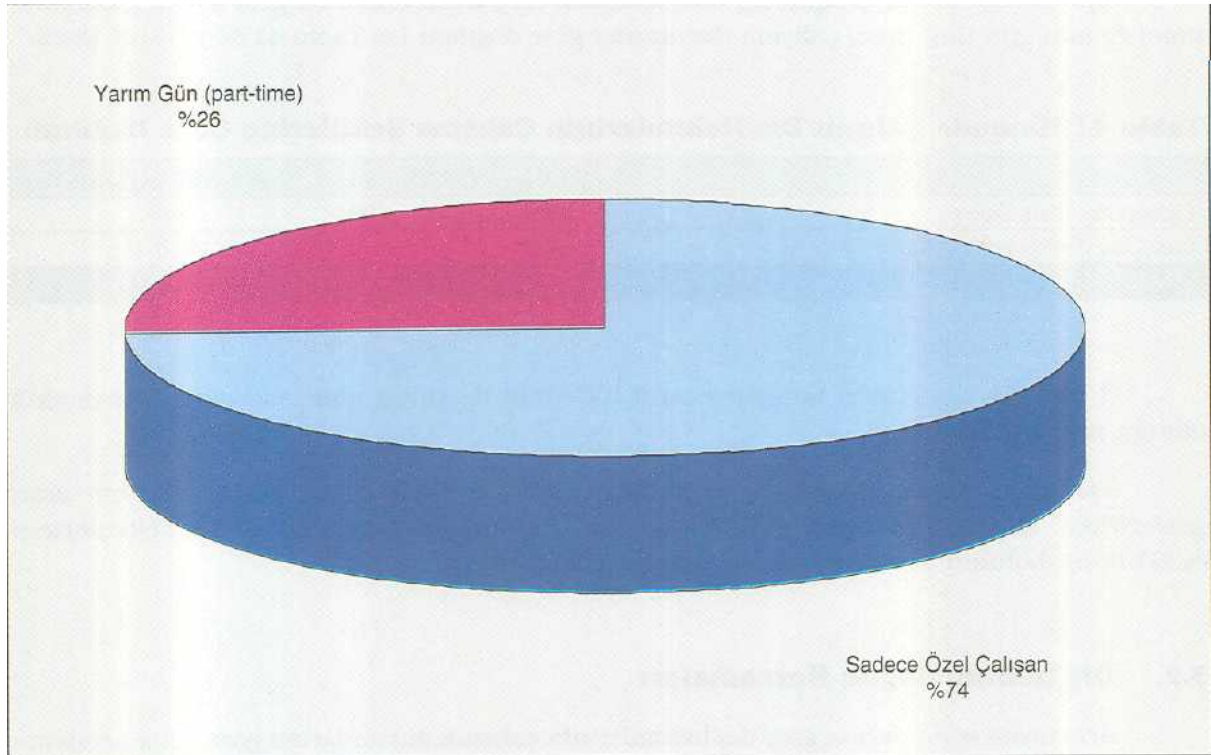
Bu verilerin ışığında hesaplanan diş hekimini özel sağlık harcamaları da şoyledir:

Tablo 43 *Özel Diş Hekimi Sağlık Harcamaları*

ÇALIşMA ŞEKLİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEğİŞİM (%)	
				TL	USD
Sadece Özel Çalışan	32.637.336	209,9	74	107,9	10,9
Yarım Gün (part-time)	11.189.100	72,0	26	222,8	72,2
TOPLAM	43.826.436	281,8	100	128,7	22,0

1997 Yılında özel diş hekimlerinin gerçekteşirmiş oldukları toplam sağlık harcaması 43 826 436 milyon TL olup; bunun %74'ü sadece özel çalışan, %26'sı da yarım gün (part-time) çalışan diş hekimini harcamalarından oluşmaktadır.

Şekil 24 *Özel Çalışan Diş Hekimlerinin Yarım Gün (part-time) ve Sadece Özel Çalışmalarına Göre Dağılımı*

4. ÖZEL İLAÇ HARCAMALARI

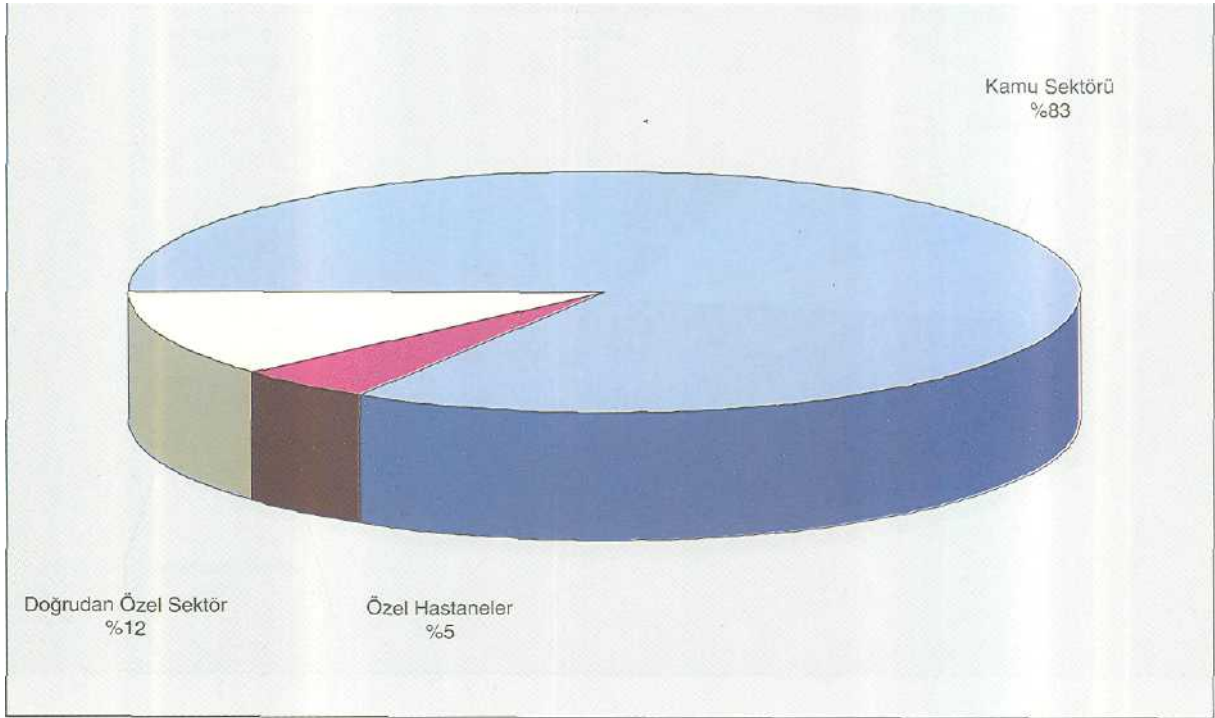
Eczaneler aracılığıyla özel kişi veya kurumlara direkt satış, diğer bir deyişle cepten ödeme yoluyla gerçekleştirilen ilaç harcamalarının hesaplanmasında kullanılan yöntem, araştırmanın metodoloji kısmında da belirtildiği gibi, toplam ilaç üretim değerinden (perakende satış fiyatları), kamu kesimi ilaç harcamaları ile özel hastaneler ilaç harcamalarının düşülmesi suretiyle olmuştur.

Buna göre, Türkiye'de gerçekleştirilen toplam ilaç üretimi satış değeri ile bunun harcama sektörlerine dağılımı Tablo 44'te görüldüğü gibi olmuştur.

Tablo 44 Özel İlaç Harcamaları¹²

HARCAMA ŞEKLİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Kamu Sektörü	282.074.282	1.813,9	84	117,6	16,1
Özel Hastaneler	15.491.332	99,6	5	197,2	58,5
Doğrudan Özel Sektör	39.824.309	256,1	12	209,0	64,9
TOPLAM	337.389.923	2.169,7	100	128,4	21,9

Şekil 25 Özel İlaç Harcamaları

Toplam 337,3 trilyon TL'lik ilaç satışının %84'ü kamu sektörü, %5'i özel hastaneler ve %12'si de eczanelerden kişilere cepten ödeme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

¹²Kaynak: "Türkiye İlaç İşverenleri Sendikası ve Sağlık Finansman Modeli" 2. Cilt. Sağlık Sigortası Komisyonu, Antalya, (Mayıs-1995.)

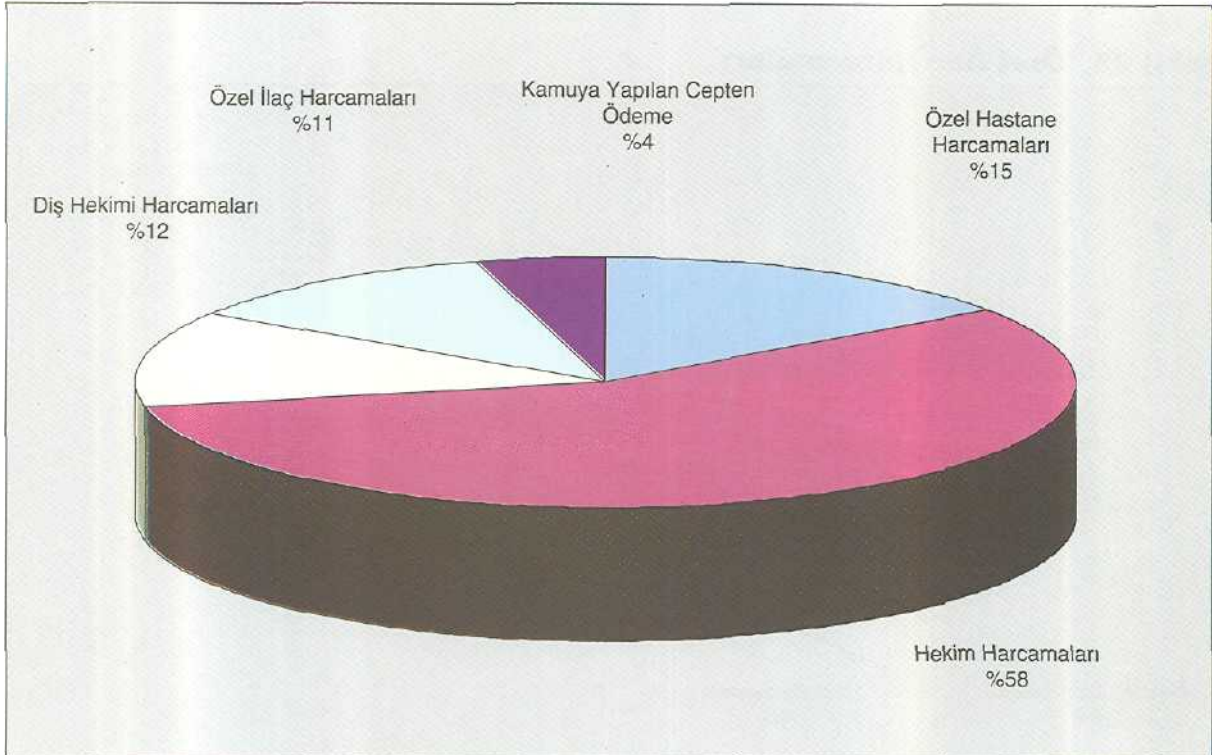
5. ÖZEL SEKTÖR TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI

Ayrıntıları önceki bölümlerde verilmiş olan özel sektör sağlık harcamalarının toplamı ve GSMH içindeki oranı aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 45 Özel Sektör Toplam Sağlık Harcamaları ve GSMH İçindeki Oranı

HARCAMA ŞEKLİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Özel Hastane Harcamaları	52.691.606	338,8	15	180,8	49,8
Hekim Harcamaları	199.145.209	1.280,6	57	80,2	-3,9
Diş Hekimi Harcamaları	43.826.736	281,8	12	128,7	22,0
Özel İlaç Harcamaları	39.824.309	256,1	11	209,0	64,9
Kamuya Yapılan Cepten Ödeme	15.320.612	98,5	4		
TOPLAM	350.808.472	2.255,9	100	117,4	16,0
TÖSH / GSMH (%)	1,18				

Şekil 26 Özel Sektör Toplam Sağlık Harcamaları

Toplam özel sağlık harcaması 350 808 472 milyon TL olup, bunun %15'i özel hastaneler, %57'si hekim harcamaları, %12'si diş hekimisi harcamaları, %11'i ilaç harcamaları ve %4'ü de kamuya yapılan cepten ödemeler şeklinde oluşturmuştur. Toplam özel sağlık harcamalarının Gayrı Safi Milli Hasılaya oranı ise %1,18 düzeyinde olmuştur.

III. TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI

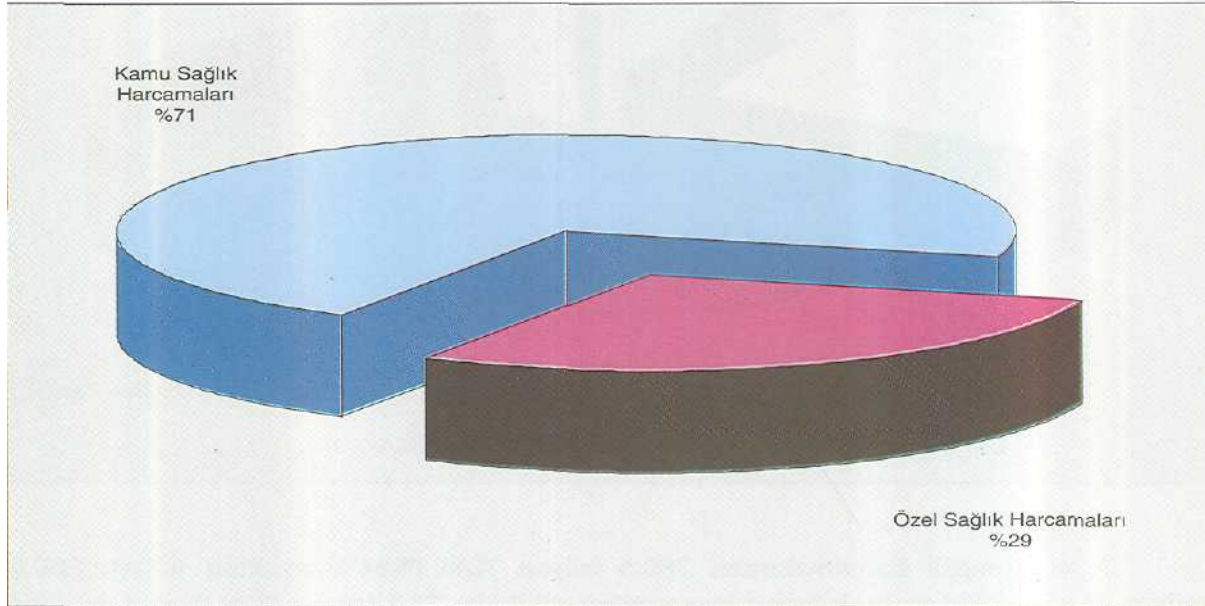
1. TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI VE GSMH İÇİNDEKİ ORANI

Önceki bölümlerde ayrıntılarıyla verilmiş olan kamu ve özel sektör harcamalarından oluşan toplam sağlık harcamalarının tutan Tablo 46'da görülmektedir.

Tablo 46 *Toplam Sağlık Harcamaları Kamu-Özel Dağılımı*

	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Kamu Sağlık Harcamaları	863.840.603	5.555,1	71	115,7	15,1
Özel Sağlık Harcamaları	350.808.472	2.255,9	29	117,4	16,0
TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARI	1.214.649.075	7.811,0	100	116,2	15,3

Şekil 27 *Toplam Sağlık Harcamaları Kamu-Özel Dağılımı*

Türkiye'de 1997 yılında yapılan toplam sağlık harcaması, cari fiyatlarla 1214 649 075 milyon TL olup, bunun %71'i kamu, %29'u da özel sektör harcamalarından oluşmuştur.

Toplam sağlık harcamalarının ülke GSMH'sine oranı ise %4,09 dolayında olmuştur. 1996 Yılına göre %0,38 lik bir artış gerçekleştirilmiştir.

Tablo 47 *Sağlık Harcamalarının GSMH içindeki Payı*

	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
Sağlık Harcamalarının GSMH içindeki payı	2,91	1,18	4,09

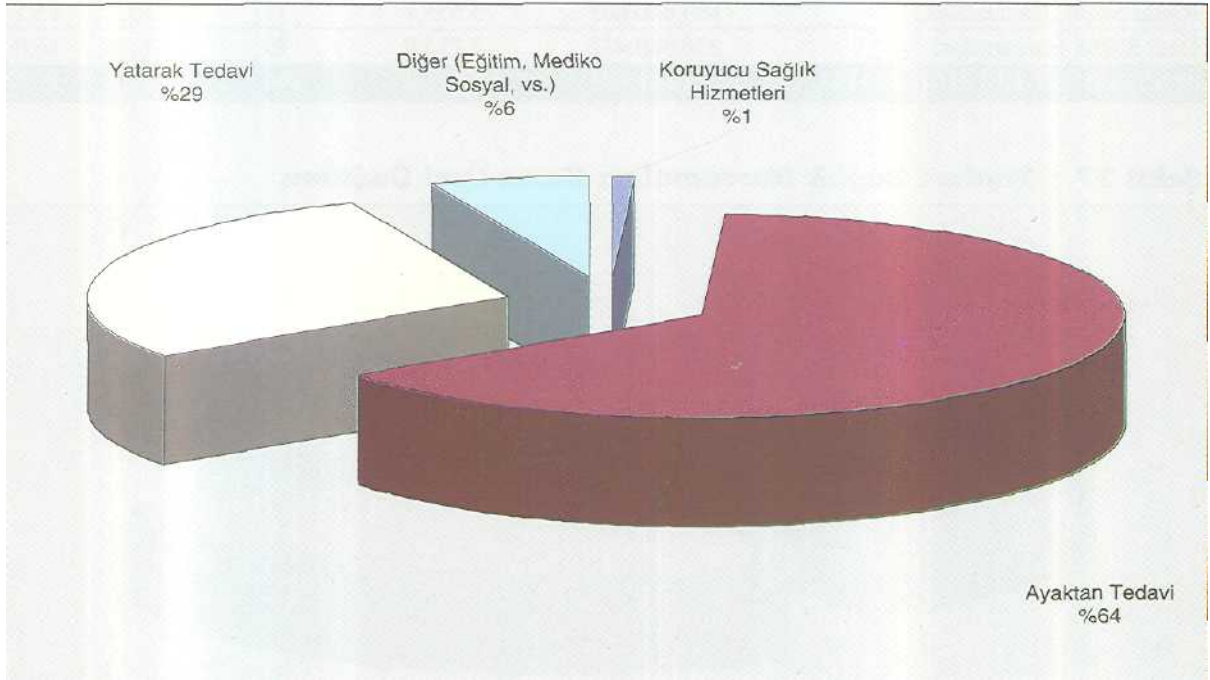
2.. TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARININ SINIFLANDIRILMASI

Toplam sağlık harcamalarının ne kadarının yatarak tedavi, ne kadarının da ayakta tedavi gideri şeklinde gerçekleşmiş olduğu Tablo 48'de görülmektedir.

Tablo 48 Toplam Sağlık Harcamalarının Sınıflandırılması

HARCAMA TÜRLERİ	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN %	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Koruyucu Sağlık Hizmetleri	10.947.534	70,4	1	122,2	18,6
Ayaktan Tedavi	780.564.153	5.019,6	64	116,9	15,7
Yatarak Tedavi	350.254.472	2.252,4	29	115,9	15,2
Diğer (Eğitim, Mediko Sosyal, vs.)	72.882.916	468,7	6	109,8	12,0
TOPLAM	1.214.649.075	7.811,0	100	116,2	15,3

Şekil 28 Toplam Sağlık Harcamalarının Sınıflandırılması

Toplam sağlık harcamalarının 780,5 trilyon TL'si (%64'ü) ayakta tedavi; 350,2 trilyon TL'si (%29'u) yatarak tedavi harcamaları şeklinde; 72,8 trilyon TL'si (%6'sı) da diğer harcamalar (eğitim, yönetim vb.) şeklinde gerçekleşmiştir.

Toplam sağlık harcamaları içinde koruyucu sağlık hizmetleri, konunun tek sahibi Sağlık Bakanlığınca harcanan 10,9 trilyon TL ile % 1 gibi yetersiz bir oran teşkil etmekte olup, dolar bazında bir önceki yıla göre %18,6'lık bir artış kaydetmiştir.

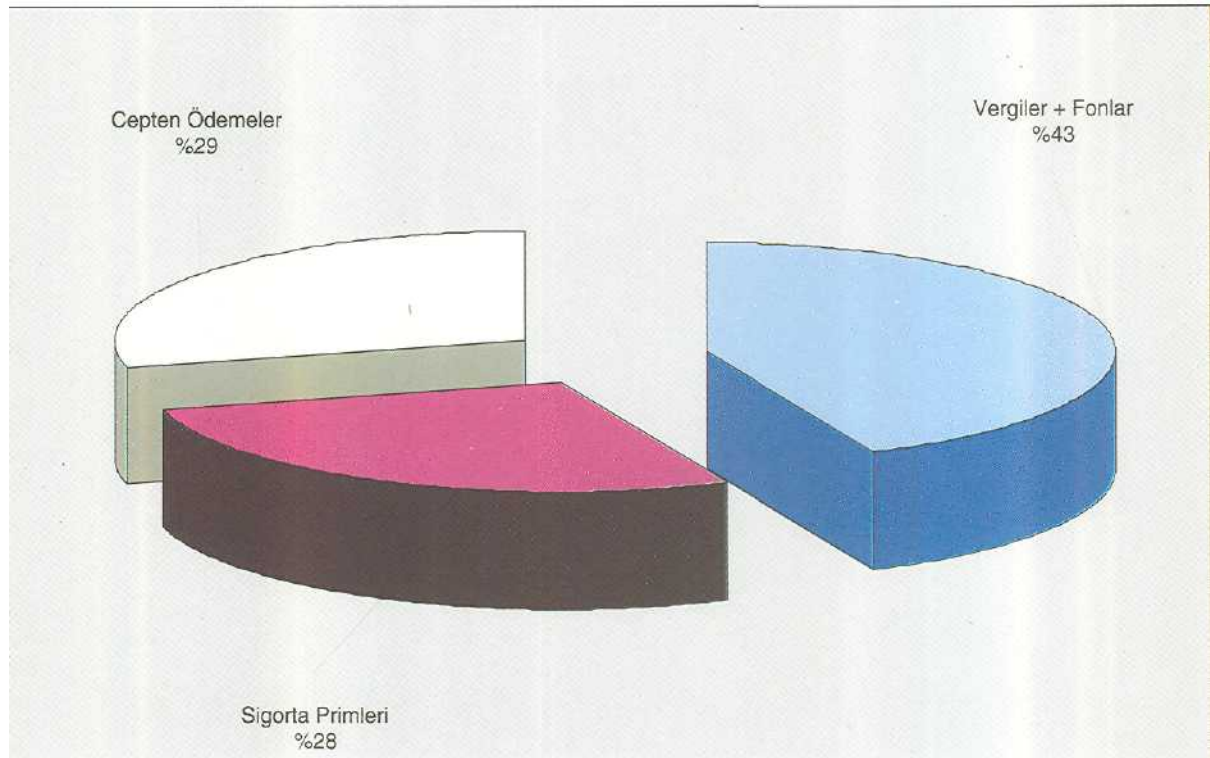
3. TOPLAM SAĞLIK HARCAMALARININ FİNANSMAN KAYNAKLARI

Toplam sağlık harcamalarının hangi kaynaklardan finanse edildiği Tablo 49'da görülmektedir.

Tablo 49 Toplam Sağlık Harcamalarının Finansman Kaynakları¹³

FİNANSMAN KAYNAĞI	MİLYON TL	MİLYON USD	ORAN (%)	96/97 DEĞİŞİM (%)	
				TL	USD
Vergiler + Fonlar	526.699.803	3.387,0	43	117,3	15,9
Sigorta Primleri	337.140.800	2.168,1	28	137,9	26,9
Cepten Ödemeler	350.808.472	2.255,9	29	97,3	5,3
TOPLAM	1.214.649.075	7.811,0	100	116,2	15,3

Şekil 29 Toplam Sağlık Harcamalarının Finansman Kaynakları

Toplam sağlık harcamalarının %43'ü vergi ve fon kaynaklarından, %28'i sigorta primlerinden, %29'u da kullanıcıların ceplerinden ödemelerle finanse edilmiştir.

¹³Zorunlu sigorta kurumları (SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı) sağlık harcamalarının primlerle karşılandığı varsayılmıştır.

4. KİŞİ BAŞINA DÜŞEN SAĞLIK HARCAMASI

Tablo 50 Kişi Başına Sağlık Harcaması¹⁴

SAĞLIK HARCAMASI	TL	USD	96/97 DEĞİŞİM (%)	
			TL	USD
Kişi Başına Sağlık Harcaması	19.403.340	124,8	115,9	15,2

Türkiye'de 1997 yılında kişi başına düşen sağlık harcaması cari fiyatlarla 19 403 340 TL dolayında olmuştur. Amerikan Doları bazında bir önceki yıla göre %15,2'lik artış gösteren kişi başına sağlık harcaması 124,8 USD ile gelişmiş ülkelerin oldukça altındadır.

¹⁴1997 yılı toplam nüfus 62 600 000 kişi olarak alınmıştır. Kaynak: D.I.E. D.P.T. geçici.(TOBB Ekonomik Rapor, 1997. S.100)